

Vladimír Fic
**ČESKOSLOVENSKÉ OPEVNĚNÍ
V LEDNICKO-VALTICKÉM AREÁLU
(1936 – 1938)**

**PAMÁTKOVÁ PÉČE NA MORAVĚ
MONUMENTORUM MORAVIAE TUTELA**
Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně

Vladimír Fic
ČESKOSLOVENSKÁ OPEVNĚNÍ
V LEDNICKO-VALTICKÉM AREÁLU (1936–1938)

PAMÁTKOVÁ PÉČE NA MORAVĚ
MONUMENTORUM MORAVIAE TUTELA

samostatná příloha čísla 11/2006

Národní památkový ústav
územní odborné pracoviště v Brně
nám. Svobody 8, 601 54 Brno
Odpovědná redaktorka: Bohdana Fabiánová
Obrazové přílohy: autor, pokud není uvedeno jinak
Sazba a předtisková příprava: Bronislava Bursáková
Tisk: CERM, s.r.o.

Brno 2006

ISBN 80–86752–40–2

Vladimír Fic

ČESKOSLOVENSKÁ OPEVNĚNÍ
V LEDNICKO-VALTICKÉM AREÁLU
(1936 – 1938)

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV
územní odborné pracoviště v Brně
Brno 2006

Obsah

Úvod	3
Koncepce opevňovacích prací	5
Přehrazování komunikací	8
Úkoly opevňování v prostoru Lednicko-valtického areálu	8
Výstavba lehkého opevnění LO vz. 36	13
Výstavba lehkého opevnění LO vz. 37	14
Výstavba protipěchotních a protitankových překážek	17
Výstavba objektů těžkého opevnění	19
Shrnutí z hlediska památkové péče	20
Závěr	25
Poznámky	25
Tabulková příloha	29
Prameny a literatura	39
Seznam zkratk	41

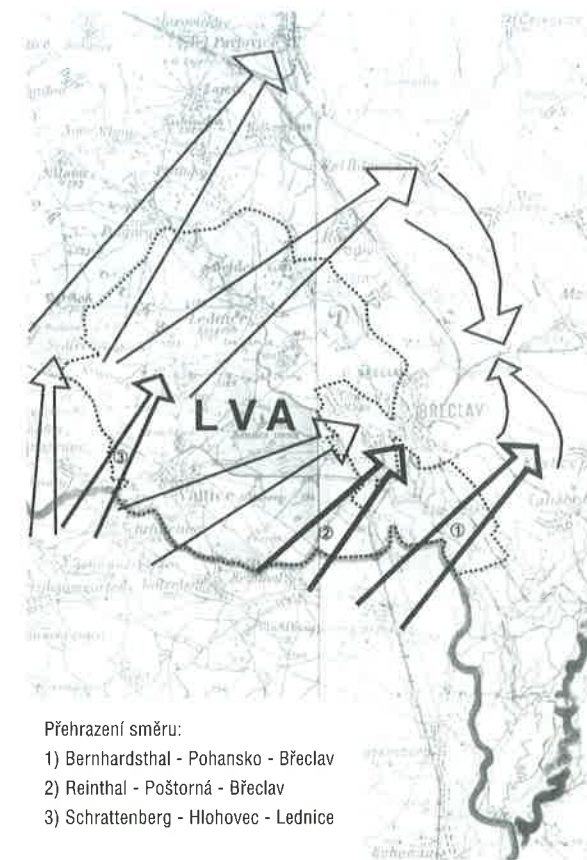

V památkové zóně Lednicko-valtického areálu, světové památky UNESCO, se mimo jiné kulturně a historicky cenné stavby nachází i značný počet pevnostních objektů, které zde byly vybudovány v rámci obranných příprav Československé republiky proti narůstající hrozbě agrese ze strany nacistického Německa v druhé polovině třicátých let minulého století. Péčí Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Brně byla v letech 2001–2002 na základě podrobného terénního výzkumu a zevrubných archivních a literárních rešerší provedena jejich dokumentace. Akce byla realizována formou doplňkového výzkumu v rámci programu kompletnosti informací a monitoringu památkové zóny LVA.¹⁾

Úvod

Důkladnému opevnění otevřené jihomoravské hranice věnovali naši předci odedávna velkou pozornost. Svědčí o tom jak opevnění vybudovaná v tomto prostoru v období Velkomoravské říše, tak velký počet hradů a pevných měst z epochy přemyslovského státu. Stěžejní strategický význam této historické pomezí oblasti na styku Moravy, Dolních Rakous a Horních Uher (Slovenska) pro vedení ozbrojeného zápasu na celém středoevropském válčišti dokládají mnohé útočné i obranné operace odehrávající se ve zdejší krajině od epochy římské (archeologickými výzkumy prokázána existence stálých hlásných stanovišť a táborů), přes středověk, připomeňme si zejména tažení Přemysla Otakara II. a jeho dědiců, konflikty moravských Lucemburků, na něž přímo navazovaly husitské války a války Jiřího z Poděbrad, novověk, zvláště české stavovské povstání 1618–1620 a Torstenssonův a Rákociho vpád z roku 1645, průnik vojska polského krále Jana III. Sobieského k Dunaji (Tullnu) z roku 1683, který vytvořil předpoklad pro porážku Turků u Vídně, Napoleonovy kampaně z let 1805 a 1809, závěrečné události prusko-rakouské války z roku 1866 a konečně i poslední operace druhé světové války v roce 1945.

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 nabyla strategická důležitost tohoto prostoru – a zvláště pak jeho východního cípu – pro náš stát ještě většího významu. Zdejší krajinu totiž protínalo hned několik významných železničních a silničních spojů, jež dříve náležely do rámce komunikační struktury vybudované pro potřeby habsburského soustátí. Především tudy v bezprostřední blízkosti státní hranice procházela železniční magistrála spojující Prahu přes Českou Třebovou a Brno s Bratislavou (jako dvoukolejná dokončena až v roce 1929 na základě dřívějšího protažení brněnské větve bývalé Severní Ferdinandovy dráhy). Dále, kromě důležitých silničních tahů Znojmo – Pohořelice – Brno, Mikulov – Pohořelice – Brno (tzv. Vídeňská státní silnice), Břeclav – Hustopeče – Brno²⁾ a Znojmo – Jihlava – Praha (tzv. Západomoravská státní silnice), tímto prostorem vedla i část bývalé Rakouské severozápadní dráhy propojující nejkratším směrem Vídeň s Berlínem (na Moravě procházející přes Šatov, Znojmo, Moravské Budějovice, Okřišky a Jihlavu), jakož i trať vybudované Rakouskou společností státní dráhy, jež spojovaly Vídeň

Přehrazení směru:

- 1) Bernhardsthal - Pohansko - Břeclav
- 2) Reinthal - Poštorná - Břeclav
- 3) Schrattenberg - Hlohovec - Lednice

Útočné možnosti nepřítelů na Břeclavsku. (Mapový podklad: Vojenský zeměpisný ústav v Praze, generální mapa ČSR, měř. 1:200 000, list 34°49')

s Brnem (přes Hevlín, Hrušovany nad Jevišovkou a Střelice) a Břeclav se Znojmem (skrze Valtice, Mikulov a Hrušovany nad Jevišovkou), s odbočkou do Lednice. Dílem tudy procházela i další klíčová trať vycházející z Vídně, bývalá hlavní větev Severní Ferdinandovy dráhy, směřující na československém území z Břeclavi přes Přerov do Bohumína.

Prolomení obrany v tomto, z hlediska konfigurace poměrně nenáročném, jen mírně zvlněném terénu, v němž hlavní přírodní překážkou byly řeka Dyje, soustava Lednických rybní-

ků vytvořená na říčce Včelínka (dříve též Mikulovka) a lužní le-
sy s mokřady, skýtalo nepříteli široké možnosti pro volbu dal-
šího ofenzivního postupu. Z čáry Mikulov – Lednice – Břeclav
mohl totiž vyrazit jednak Dyjsko-svrateckým úvalem na Brno
a odtud postupovat hlouběji do nitra Moravy všeobecným
směrem na Olomouc nebo Dolnomoravským úvalem přímo na
Olomouc či na západní Slovensko.

Udržení tohoto příhraničního území – alespoň v počáteční
fázi válečných operací – mělo pro Československo vskutku
existenční význam. Racionálně organizovaná a systematicky
prováděná výstavba opevnění mohla efektivnost obrany této
strategicky tak důležité oblasti jedinečně posílit.

Opevňovací práce probíhající v bezprostřední blízkosti
státní hranice pochopitelně neunikly zvýšenému zájmu rakous-
kého a německého vojenského zpravodajství. Naši vojáci si na
to od samého počátku trpce stěžovali: „Co platno, když při hra-
nicích na Valticku stavíme vojenské pevnůstky, když to může
kontrolovat každý Lichtenštejnský šafář nebo hajný.“⁴³⁾

Tyto nářky se týkaly už zatarasování komunikací a budová-
ní objektů lehkého opevnění. Po zahájení výstavby objektů těž-
kého opevnění se situace stala ještě povážlivější.

Dle zjištění státní policejné expozitury ve Vídnavě měl je-
den ze zatčených příslušníků tam odhalené rozsáhlé henlei-
novské ilegální zpravodajské a teroristické sítě, jistý Alois
Becke z Vízemberku (dnes Loučná nad Desnou), který až dosud
zpravodajsky působil proti těžkému opevnění v okolí Králík
a Starého Města pod Sněžníkem, vážný zájem přesunout se na
jižní Moravu, na „vinné žně“. V této souvislosti nebylo bez za-
jímavosti, že československé vojenské obranné zpravodajství
na severní Moravě tehdy narazilo i na osobu jistého „Franzla“,
původem buď z Mikulova nebo ze Znojma, jenž měl na Šum-
persku a Frývaldovsku, dnes Jeseníku) vyhledávat „nebojácné
členy SdP, kteří by přenášeli zbraně i na Znojensko i Mikulovsko“.⁴⁴⁾

Úkolem těchto bojůvek organizovaných a vyškolených dů-
stojníky německé vojenské rozvědky Abwehru, specialisty na
sabotáže a diverze, bylo mimo jiné napadnout v součinnosti
s postupujícími údernými a ženijními oddíly Wehrmachtu vy-
brané pevnostní objekty z týlu, a tak napomoci průlomu opev-
něného pásma. V době eskalující zářijové krize se českosloven-
ským bezpečnostním orgánům podařilo v obci Prátlisbrun

Německá zpravodajská mapa (předloha v měřítku 1:25000) se znázorněním
polohy některých objektů lehkého opevnění LO vz. 36 a LO vz. 37 v prostoru
Charvátská Nová Ves – Poštorná. (c – 151/Břeclav, b – 152/Břeclav zakreslen
chybně, a – 8*/Ba-Poštorná zakreslen chybně, d – 153/Břeclav, e – 1*/Ba-
Poštorná, f – 154/Břeclav, z – 156/Břeclav, g – 20/Ba-Poštorná zakreslen chybně,
d – 158/Břeclav, z – 159/Břeclav. Objekty e, f, z (156), d (158), z (159) jsou
v průmyslové zóně mimo chráněné území LVA.

(dnes Břeží) u Mikulova odhalit sklad zbraní a trhavin určený
k tomuto účelu.⁴⁵⁾ Stalo se tak 16. září 1938, den před tím, než
Konrád Henlein otevřeně vyzval své soukmenovce k vytvoření
sudetoněmecké legie SdFK a zahájení ozbrojeného boje proti
Československu. Dotčené místo se nacházelo uvnitř opevněné-
ho pásma a do Lednice a Valtic odtud nebylo příliš daleko.

Koncepce opevňovacích prací

S vybudováním klasického stálého (těžkého) opevnění me-
zi Znojmem a Břeclaví se počítalo už v prvotním nástinu forti-
fikačního programu, jenž byl vypracován na formujícím se Ře-
ditelství opevňovacích prací (ŘOP) v Praze na jaře 1935. Podle
původní představy zde měly hlavní opevňovací práce probíhat
v letech 1937–1938.⁴⁶⁾

Československá těžká opevnění měla být budována na zá-
kladě lineárního principu, fortifikačního systému převzatého
z Francie, který byl založen na preferování souvislých pevnost-
ních linií s převládajícími bočními palbami.

Tento předběžný koncept obranných příprav však během
doby, pod zjevnými časovými, politickými a ekonomickými tla-
ky, prošel řadou modifikací. Jejich výsledkem, vyjádřeným ve
třetím, tzv. Husárkově⁴⁷⁾ programu opevňovacích prací z listopa-
du 1937 nakonec bylo, že na jižní Moravě mělo prozatím po-
stačovat opevnění lehké, v dobové terminologii označované
z počátku výhradně jako polní, později po zavedení nového ty-
pu objektů řady vz. 37 též jako polostálé. Běžné pevnůstky leh-
kého opevnění byly standardně vyzbrojeny pěchotními automa-
tickými zbraněmi, tedy lehkými a těžkými kulomety. V budouc-
nu se v nich měly uplatnit i samopaly a protitankové pušky.

S opevňovacími pracemi se na historické jihomoravské
hranici, sahající od Slavonic po soutok Dyje s Moravou, v cel-
kové délce asi 150 kilometrů, započalo v létě roku 1936. Tehdy
tady byla zahájena výstavba 178 objektů lehkého polního opev-

Čelní pohled na dvoustřílnový objekt LO vz. 36 s patrnými pozdějšími zastíra-
cími úpravami (kamenná obezdívka bočních stěn). Stavební úsek Břeclav, ob-
jekt č. 153, před západním okrajem Charvátské Nové Vsi.

Generál Karel Husárek

nění typu LO vz. 36. V následujícím údobí
let 1937–1938 tu pro-
bíhala intenzivní vý-
stavba takřka devíti
stovek objektů lehke-
ho opevnění LO vz. 37,
všeobecně známých
pod označením „řop-
pík“.⁴⁸⁾
Teprve po anšlusu
Rakouska, skutečně-
něm nacistickým Ně-
meckem v polovině
března 1938, se páteří obrany obnaženého jihomoravského
„měkkého podbřišku“ Československa mělo opět stát těžké
opevnění.⁴⁹⁾ Přes všechna akcelerační opatření, jež spočívala ze-
jména v realizaci tzv. opakovaných projektů, se ale do
Mnichova mezi Znojmem a Břeclaví podařilo v hrubě stavbě vy-
betonovat pouze šest železobetonových skeletů samostatných
pěchotních srubů z 41 zadáných. Dvacet staveb bylo opuštěno
v různém stadiu rozpracovanosti a na patnácti objektech práce
vůbec nezačaly. Kromě výše zmíněných měly být do konce ro-
ku 1938 zadány ještě další čtyři objekty tohoto druhu.¹⁰⁾

Hlavní výzbroj samostatného pěchotního srubu tvořil pro-
titankový kanón ráže 47 mm spřažený s těžkým kulometem,

Pohled na pravou střílnu objektu LO vz. 37 A-120 ČZ (zesílena pravá strana
a stropní deska). Stavební úsek 6-Mikulov, objekt č. 37, východně od Sedlece,
nad vodní nádrží Nesyt.

Obr. a)

Obr. a)
Letecký snímek okolí Hlohovce zhotovený v roce 1938 zachycující část opevněného postavení situovaného na severním břehu Lednických rybníků. (Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad Dobruška, snímek č. 1578/38). © MO ČR 2004.

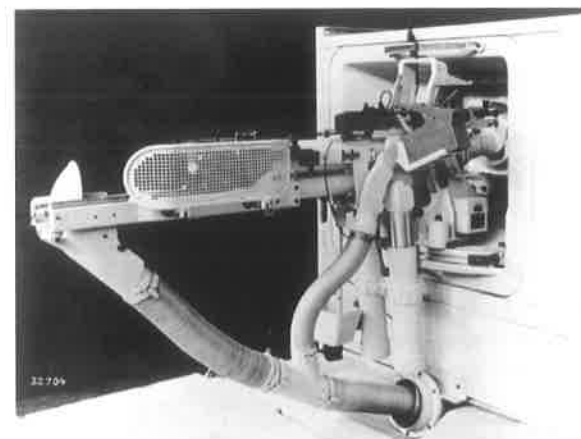
Obr. b)

Obr. b)
Letecký snímek okolí Lednice zhotovený v roce 1938 zachycující část opevněného postavení situovaného na severním břehu Lednických rybníků. (Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad Dobruška, snímek č. 1580/38). © MO ČR 2004.

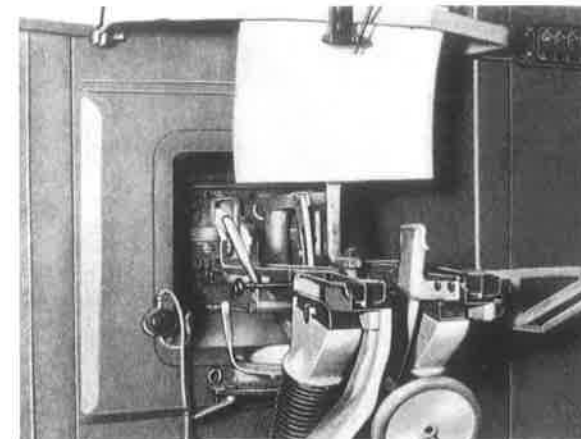

Obr. c)

Obr. c)
Letecký snímek okolí Charvátské Nové Vsi pořízený v roce 1938 zřetelně zachycující střeškové a pozorovací průseky mezi objekty lehkého opevnění LO vz. 37 v severovýchodní části Bořího lesa. (Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad Dobruška, snímek č. 1069/38). © MO ČR 2004.

Pevnostní protitankový kanón vz. 36 ráže 47 mm (výrobek plzeňské Škodovky) spoážený s těžkým kulometem vz. 37 (výrobek brněnské Zbrojovky) krycím označením L1. Ilustrační fotografie.

Pevnostní lafeta pro dvojče těžkých kulometů vz. 37, ráže 7,92 mm krycím označením M (Denkschrift über die tschecho-slowakische Landesbefestigung, Berlin: Reichsdruckerei 1941). Ilustrační fotografie.

případně dvojče těžkých kulometů a za určitých okolností i 9 cm kasematový minomet.

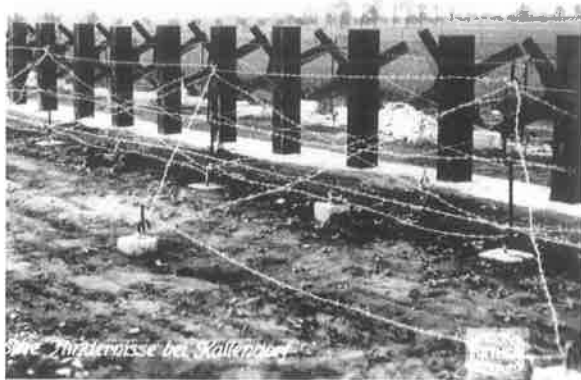
V budování těžkého opevnění se na jižní Moravě mělo průběžně pokračovat i v následujících letech. Už v roce 1939 se zde počítalo s výstavbou nejméně 18 samostatných pěchotních srubů proponovaných k rozmístění v rozsáhlém území mezi Vranovem nad Dyjí a Starým Městem pod Landštejnem v jižních Čechách. Později mělo být těžkými uzávěrami posíleno i druhé (ústupové či záchytné) obranné postavení situované hlouběji ve vnitrozemí.¹¹⁾

Linii těžkých opevnění dislokovaných na hlavním obranném postavení mezi Znojmem a Břeclaví měly výhledově vyztužit ještě další speciální fortifikace dislokované v jejím bezprostředním týlu. Jednalo se osm až devět izolovaných dělostřeleckých srubů, jejichž hlavní výzbroj měla sestávat z baterie tří houfnic ráže 100 mm, a o pěti izolovaných minometných srubů, které měly být vyzbrojeny dvojčetem 120 mm minometů.¹²⁾ Tyto mohutné pevnostní stavby, pro něž však byla teprve zpracovávána projektová dokumentace, měly v jihomoravských rovinách suplovat mamutí komplexy dělostřeleckých tvrzí, pro jejichž realizaci zde kromě finančních a časových limitů ostatně nebyl ani vhodný terén.

Výkopová jáma pro objekt těžkého opevnění u Chvalovic na Znojemsku. Ilustrační fotografie. (Dobová pohlednice z roku 1938, foto označeno K. Mather, Znaím, 230: Grossbunker bei Kallendorf im Baum)

Proponovaná fortifikační soustava měla dále zahrnovat stále těžké (protitankové) a lehké (protipěchotní) překážky. Při jejich výstavbě byly předpisově užívány kombinace řady prvků jako protitankové příkopy s železobetonovou stěnou, ocelové sloupy zapuštěné do železobetonových prahů, ocelové rozsocháče a několikařadé překážky z ostnatého drátu. S budováním lehkých překážek bylo na jižní Moravě započato v polovině června 1938 a s výstavbou těžkých zhruba o dva měsíce později.¹³⁾

Výstavba těžkých překážek u Chvalovic na Znojensku. Ilustrační fotografie. (Dobová pohlednice z roku 1938, foto označeno K. Mather, Znaim, 220: Tschechische Hindernisse bei Kallendorf)

Přehrazování komunikací

Do struktury opevňovacích prací byly rovněž začleněny zátarasy na komunikacích budované v pohraničí od zimy 1936 do jara 1937. Jejich úkolem bylo uzavření všech silnic, cest a lesních průseků v blízkosti hraniční čáry. Z vojenského hlediska vzato měla tato ženíjní opatření zabránit nenadálému vniknutí nepřítelů do předpolí opevněného pásma. K přehrazování komunikací byly užívány různé typy překážek, případně jejich kombinace. Zejména šlo o ocelové závory (jejich výhradním dodavatelem byla strojírna a mostárna Alfred Ippen se sídlem v Hradci Králové), výhybné zídky, zabetonované přehrady z kolejnic a příkopy obehnané ostnatým drátem.¹⁴⁾

Zatarasovací práce, souhrnně označované jako zřizování zvláštních zařízení v prvním sledu, zajišťovaly pod dohledem vojenských orgánů (Velitelství zemského ženijního vojska v Brně) technické referáty civilních státních úřadů (Zemský úřad v Brně a příslušné okresní úřady). Podle původního požadavku vojenské správy mělo být přehrazení veškerých komunikací provedeno do konce roku 1936. Tento záměr se však nepodařilo beze zbytku uskutečnit. Hlavní příčiny přesunu částí prací a jejich dokončení v roce 1937 byly dvě: nepříznivé zimní počasí a následné jarní záplavy.

Bráno z historicko-administrativního pohledu, rozkládá se LVA na teritoriu dvou zaniklých prvorepublikových politických

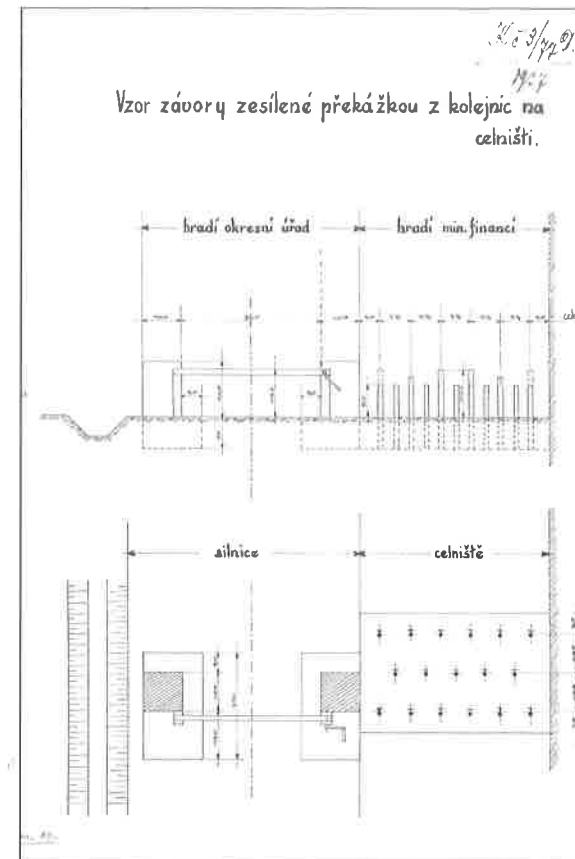
okresů, Mikulov a Hodonín. V okrese Mikulov prováděla zatarasovací práce firma Ferdinanda Kowalskiho, stavitele a tesařského mistra z Mikulova a v okrese Hodonín, do něhož spadalo Břeclavsko firma Františka Šemory, městského stavitele v Podivíně.

K účasti v omezené soutěži na tyto stavby vypsané Zemským úřadem v Brně bylo v mikulovském okrese vyzváno pět stavebních firem a v hodonínském šest. V mikulovském okrese se soutěže zúčastnily čtyři podnikatelé: Hynek Smejkal, stavitel ve Znojmě, Eduard Oškera, stavitel tamtéž, Hugo Drucker, stavitel v Hrušovanech nad Jevišovkou a Ferdinand Kowalski, stavitel v Mikulově. V hodonínském okrese jich bylo pět: František Malach, stavitel v Břeclavi, František Macoun, podnikatel staveb tamtéž, Ladislav Kučera, stavitel v Hodoníně, František Barbořík, zednický a tesařský mistr tamtéž a František Šemora, stavitel v Podivíně. Z vyzvaných se soutěže nezúčastnili Jindřich Caesar, zednický a tesařský mistr v Dolních Dunajovicích (okr. Mikulov) a František Procházka, podnikatel staveb v Lanžhotě (okr. Hodonín).

V příhraniční, zhruba 19 km dlouhé partii současného LVA, na západě ohraničené lokalitou Chrastiny a na východě Lánským mostkem, byly na sklonku roku 1936 v první etapě nejdříve přehrazovány okresní silnice Valtice – Schrattenberg (Poysdorf), Valtice – Katzelsdorf, Valtice – Reinthal, Poštorná – Bernhardsthal (Hohenau). Zatarasovací práce byly ale úplně dokončeny až na jaře příštího roku. V mikulovském okrese bylo nakonec vybudováno 46 překážek (23 z nich na území LVA, č. 95–113) celkovým nákladem blízcím se 350 000 tehdejších korun. V hodonínském okrese bylo vybudováno 20 překážek (13 z nich na území LVA, č. 114–121, 123–126 a 128) celkovým nákladem přesahujícím 150 000 korun.¹⁵⁾

Úkoly opevnění v prostoru Lednicko-valtického areálu

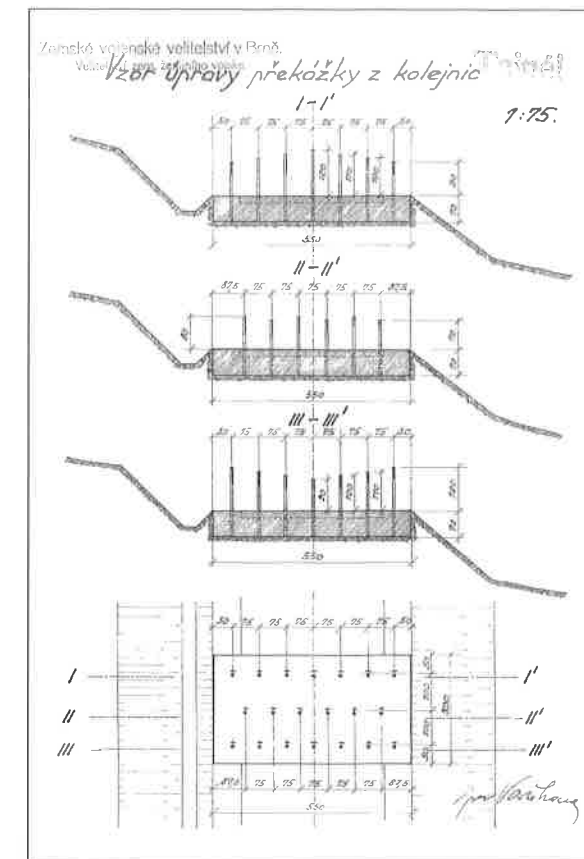
Fortifikace situované na území dnešního LVA se zleva napařují na pevnostní linii vedenou od moravsko-slovenské hranice kolem řeky Dyje. Do značné hloubky členěné opevněné postavení, zřízené v prostoru Valtice – Hlohovec – Charvátská Nová Ves – Poštorná, a na něj v příčném směru navazující dvou až tří sledová opevněná linie vybudovaná na severním břehu Lednických rybníků, vytvořily důmyslně řešený taktický kompo-

Návrh na přehrazení silnice v prostoru celniště závorou zesílenou překážkou z kolejnic. Ilustrační plánec. (Moravský zemský archiv v Brně, fond B-40: Zemský úřad v Brně)

nent, jedinečný v rámci celého československého fortifikačního systému. Není bez zajímavosti, že toto opevněné pásmo se z valné části nachází na území odtrženém od Dolních Rakous a připojeném ze strategických důvodů k Československu v roce 1919.¹⁶⁾ Jeho stěžejním posláním bylo zabránit potenciální hrozbě úderu vedeného ze západu nebo jihozápadu na Břeclav.

Klíčovým úkolem opevnění dislokovaného ve Valtickém pahorkatině podél severního břehu soustavy Lednických rybníků bylo paralyzování možnosti nástupu nepřátelských sil přes historickou moravsko-rakouskou hranici, jejich průniku k Dyji

Způsob trvalého zatarasení komunikace překážkou z kolejnic. Ilustrační plánec. (Moravský zemský archiv v Brně, fond B-40: Zemský úřad v Brně)

a dále na sever do oblasti Zaječ – Velké Pavlovice – Podivín – Velké Bílovice. Odtud mohl totiž útočník obchvatem vedeným z týlu nejen snadno napadnout břeclavský železniční uzel, nýbrž podle okolností zahájit i postup na Hodonín nebo rozvíjet úder na Brno. Taktický úspěch dosažený průlomem obranného postavení v prostoru Lednice tak mohl přibližně 15 km od státní hranice rychle přerůst v úspěch strategický.

Z těchto důvodů byla fortifikacím budovaným na území dnešního LVA od samého počátku věnována značná pozornost. I tak však v průběhu výstavby muselo být stále přihlíženo nejen

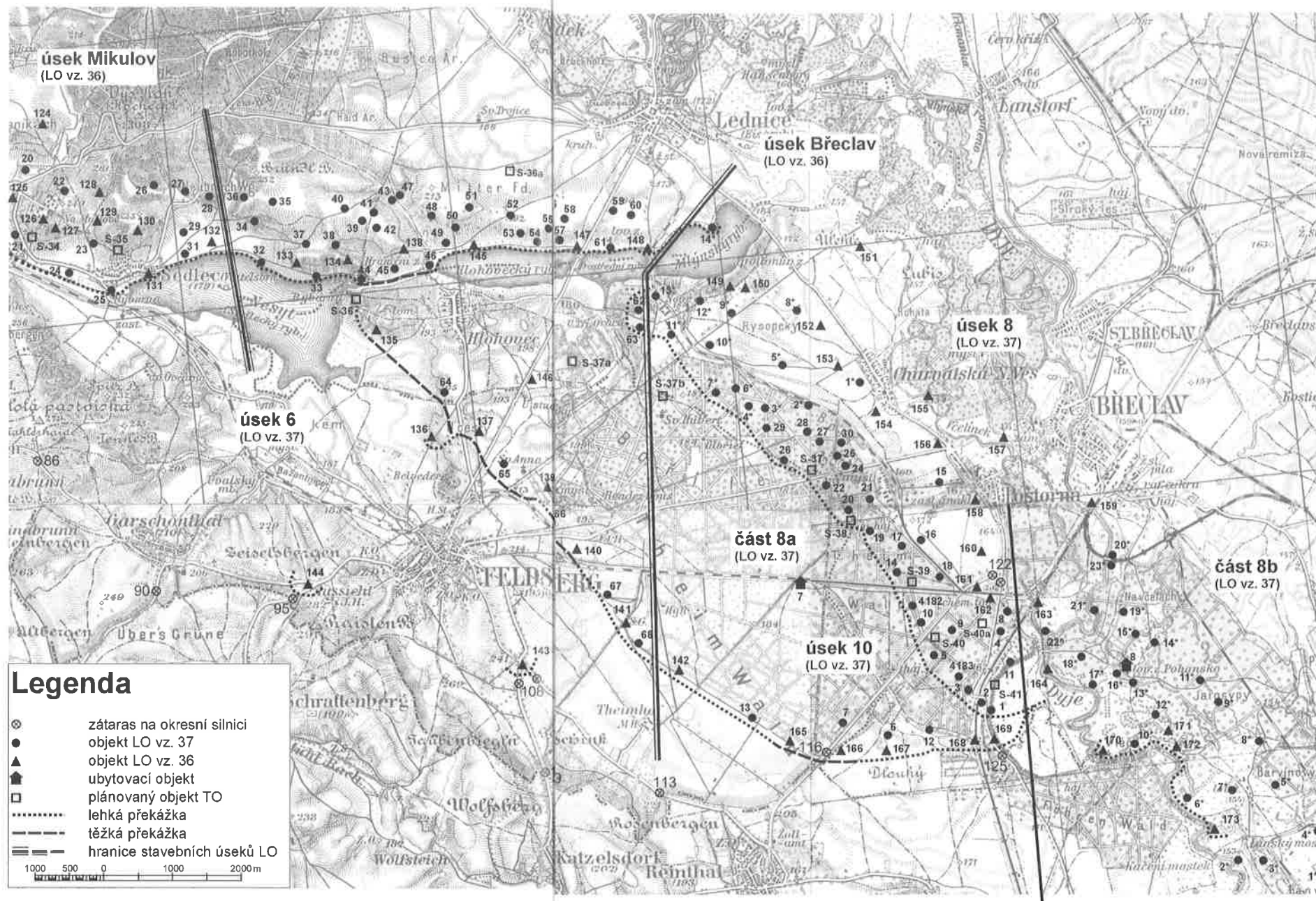
k vlastním technickým možnostem realizátorů, nýbrž i k mínění a stanoviskům vyšších politických a vojenských míst.

V hierarchii velitelsko-technických struktur, které na jižní Moravě od samého počátku zajišťovaly výstavbu lehkého opevnění, zatarasování komunikací a nakonec i budování protipěchotních a části protitankových překážek, stál nejvýše zatímní velitel zemského ženijního vojska a později velitel ženijního vojska III. sboru v Brně, plukovník ženijního vojska Josef Petřík.¹⁷⁾ Při výstavbě těžkého opevnění plnil později obdobnou úlohu velitel Ženijního skupinového velitelství XI. v Hrušovanech nad Jevišovkou podplukovník ženijního vojska Bohumil Bláha.¹⁸⁾

Kromě výstavby opevnění samotného usilovali vojáci o posilování obranyschopnosti jihomoravského prostoru i prostřednictvím prosazování dalších opatření, ku příkladu předkládáním věcně zdůvodněných návrhů kompetentním civilním úřadům na nezbytně nutná zdokonalení silniční sítě v bezprostředním týlu hlavního obranného postavení. Největší nedostatky byly v tomto směru zjištěny právě v oblasti Pálavy a na Lednicku. Vojenská správa proto velmi důrazně požadovala zlepšení dopravních podmínek v prostoru Strachotín – Dolní Věstonice – Lednice. Za tím účelem měly být co nejdříve vybudovány silnice Šakvice – Nové Mlýny – Milovice a Přítluky – Lednice (včetně přemostění řeky Dyje).¹⁹⁾ Tato opatření měla usnadnit transport materiálu a živé síly z vykládacích železničních stanic Šakvice, Zaječí, Velké Pavlovice a Rakvice.

Intenzitu obranných příprav prováděných přímo na území stávajícího LVA jasně dokládá hned jedno z prvních hlášení velitele vojenského úsekového dozoru 14-Valtice, orgánu pověřeného řízením výstavby překážek na Mikulovsku a Břeclavsku. V tomto hlášení adresovaném do Brna Velitelství ženijního vojska III. sboru byla jako jedna z priorit uváděna akutní potřeba dodání lehkých a těžkých rozsocháčů nutných k přehrazení šíje mezi Hraničním záměčkem u Hlohoveckého rybníku a východním břehem vodní nádrže Nesyt.²⁰⁾

Velmi výmluvným dokladem v tomto směru je i rozkaz velitele mírového III. sboru divizního generála Antonína Hasala²¹⁾ vydaný 20. září 1938 – tedy ještě několik dní před vyhlášením všeobecné mobilizace – mírové brněnské 6. divizi. Rozkaz mimo jiné zvláště důrazně podtrhoval nutnost urychlení výstavby protitankových překážek na všech ohrožených směrech. Velitel

Opevnění v prostoru Lednicko-valtického areálu. (Mapový podklad: Vojenský zeměpisný ústav v Praze, speciální mapa ČSR, měř. 1:75000, listy 4457, 4458, 4557, 4558)

Plukovník Josef Petřík

Generál Antonín Hasal

sboru svému divizionáři nařizoval: „Dále uzavřete těžkými překážkami ...u Mikulova šíjí mezi rybníky Nesyt a Hlohoveckým, dále všechny silnice vedoucí z prostoru Valtice na Hlohovec, Lednici, Břeclav, jakož i všechny dlouhé průběžné aleje vedoucí Bořím lesem, směrem od hranic k hlavnímu obrannému postavení v Bořím lese. Pokud nebudete mít k dispozici těžké protitankové překážky, postavte pěchotní překážky a připravte jejich zesílení záseky.“²²⁾

Obrana Břeclavska a přilehlé části Mikulovska spočívala na bedrech brněnského pěšího pluku 10 „Jana Sladkého Koziny“. V roce 1938 v jeho čele stál ruský legionář, plukovník pěchoty Václav Hladůvka. Za mobilizace velel hraničnímu úseku, taktickému uskupení s výzbrojnými středisky v Hrušovanech nad Jevišovkou, Dolních Dunajovicích, Mikulově, Lednici, Podivíně, Břeclavi a Lanžhotě z velitelského stanoviště v Podivíně.

V tomto místě byl od 20. května 1938 posádkou trvale umístěn i I. prapor 10. pěšího pluku detašovaný sem z Brna.²³⁾ Jeho úkolem byla obrana hraničního dílčího úseku „Lednice“. Obranné postavení měl zprava vymezeno obcí Sedlec (mimo) a zleva železniční stanicí Boří Les (mimo). Vpravo na jeho pozici navazoval III. prapor pěšího pluku 31 „Arco“ z Mikulova a vlevo II. prapor pěšího pluku 10 z Břeclavi. Tyto polní prapory obsazovaly i objekty lehkého opevnění. V předpolí opevněného pásma působili příslušníci praporu Stráže obrany státu (SOS) Hodonín pod velením ruského legionáře, podplukovníka pěchoty Josefa Malce, kmenově příslušného k pěšímu pluku 10.²⁴⁾ Přímou dělostřeleckou podporu všem výše zmíněným pěším jednotkám, určeným k zajištění hranic na Mikulovsku a Břeclavsku, měl poskytovat lehký dělostřelecký pluk 53 z Hodonína.

Uvedené síly byly, spolu s dalšími útvary rozvinutými podle mobilizačního nástupového plánu od soutoku Dyje s Moravou až k Vranovu nad Dyjí, organicky začleněny do Hraniční oblasti 38. Tomuto prvosledovému svazku v hodnotě zesílené pěší divize velel ruský legionář, brigádní generál Miloš Kudrna z velitelského stanoviště umístěného v Brně. Přímým nadřízeným mu byl velitel Hraničního pásma XIV divizní generál Antonín Hasal. Jeho velitelské stanoviště se nacházelo rovněž v Brně.

V případě prolomení opevněného postavení na čáře Lednických rybníků a následném dosažení řeky Dyje by protiv-

Mapa v původním měřítku 1:150000 se znázorněním průběhu historické moravské zemské hranice v úseku Lednice (Eisgrub) – Břeclav (Lundenburg), Lanžhot (Landshut).

nikovy síly v prostoru Šakvice – Zaječí – Podivín narazily na odpor československých vojsk organizovaný na linii tzv. druhého obranného postavení.²⁵⁾ Tady měly obranu zaujímat útvary 20. pěší divize přisunuté sem ze Slovenska. Velitelství divize bylo v Mutěnicích. Divize byla začleněna do V. sboru, který byl zařazen do dispoziční zálohy Čtvrté armády, které velel ruský legionář, armádní generál Lev Prchala. Jemu podřízená vojska, reprezentující zhruba jednu třetinu mobilizované československé branné moci, měla bránit rozsáhlé teritorium sahající od horního toku Vltavy (Frymburk) až po výběžky Malých Karpat nad soutokem Moravy s Dunajem (Devín).²⁶⁾

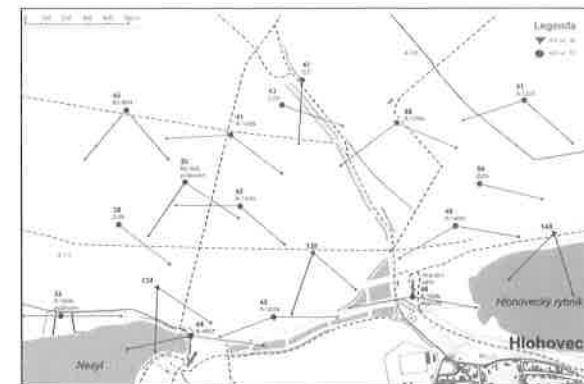
Výstavba lehkého opevnění LO vz. 36

K zahájení výstavby lehkého polního opevnění typu LO vz. 36 bylo na území současného LVA přikročeno v rámci realizace stavebního úseku „Břeclav“. Úsek sahal od moravsko-slovenské hranice, kde začínal jižně od Lanžhota v prostoru Stárkovského lesa, přetínal Kyjovku a pokračoval kolem Dyje k Františkovu rybníku. Odtud jednou větví mířil podél jižního a západního okraje Bořího lesa k Hlohovci a druhou přes Poštornou a Charvátskou Novou Ves směřoval k Lednickým rybníkům. Potom vedl po jejich severním břehu dále na západ až do prostoru Kamenný hon (kóta 212) nad rybníkem Nesyt. Zde navazoval na úsek „Mikulov“.

Břeclavský úsek sestávající ze 46 objektů (43 dvoustřílnových varianty A, B, D a 3 třístřílnových varianty C) byl budován dvěma stavebními firmami. Josef Macoun z Břeclavi stavěl 33 objektů a Ing. František Hrbata a Ing. Alois Smékal z Prostějova stavěli zbývajících 13.²⁷⁾ Mikulovský úsek sestávající z 41 objektů (35 dvoustřílnových varianty A, B a 6 třístřílnových varianty C) stavěla firma Hrbata a Smékal. Z těchto úseků se na území LVA nachází 1 třístřílnový a 33 dvoustřílnových objektů z úseku „Břeclav“ a dva dvoustřílnové z úseku „Mikulov“.

Tyto kulometné pevnůstky určené především k vedení přímých paleb byly vyprojektovány na Velitelství zemského ženijního vojska v Brně. Ve srovnání se svými českými protějšky byly konstrukčně mnohem zdařilejší a variabilnější. Jejich rozmístění v terénu bylo již věcí taktických velitelů od praporu výše.

V břeclavském a mikulovském úseku účtovaly stavební firmy vojenské správě za objekty LO vz. 36 varianty A v průměru

Obrana exponované šíje mezi Hlohoveckým rybníkem a vodní nádrží Nesyt. (Zpracoval Mgr. T. Fic.)

kolem deseti tisíc pětiset korun, za varianty B kolem dvanácti tisíc pěti set, za varianty C kolem šestnácti tisíc a za variantu D kolem sedmi tisíc korun. Výdělkový podíl firmy J. Macouna na stavbě břeclavského úseku činil asi 370 000 korun a firmy Hrbata a Smékal necelých 240 000 korun. Za stavbu mikulovského úseku firma Hrbata a Smékal inkasovala téměř 540 000 korun.

Stavební práce započaté v létě 1936 s maximálním urychlením, a třeba podotknout, že i bez jakýchkoliv větších praktických zkušeností, byly dokončeny podle předpokladu během podzimu. V břeclavském stavebním úseku na jejich kvalitu dohlíželi příslušníci Skupinového stavebního dozoru I se sídlem v Mikulově. V jejich čele stál ruský legionář, podplukovník pěchoty Jaroslav Los, kmenově příslušný k pěšímu pluku 31 „Arco“. Pod jeho přímý dohled spadaly stavební úseky „Břeclav“, „Mikulov“ a „Hrušovany nad Jevišovkou“.

Nutno zdůraznit, že rozmístění těchto celkem jednoduchých a rozměrově malých kulometných stanovišť, v terénu od sebe většinou značně vzdálených, bylo z taktického hlediska voleno velmi uvážlivě. Proto tyto „staré“ jihomoravské objekty mohly být zanedlouho plně začleněny do systému lehkého opevnění nového generace koncipovaného na bázi lineárního principu s převládajícími přehradními bočními palbami, který vhodně doplňovaly, neboť svými dalekými palbami bránily nepříteli v přilnutí k opevněnému pásmu.

Čelní pohled na dvoustřílnový objekt LO vz. 36, umístěný ve volném terénu. Stavební úsek Břeclav, objekt č. 172, louky na břehu Dyje jižně od Černého jezera.

Výstavba lehkého opevnění LO vz. 37

O zahájení výstavby typizovaných objektů LO vz. 37 bylo na ŘOP definitivně rozhodnuto v první polovině ledna 1937. Na jihomoravské frontě mělo jejich budování, nyní již přesně podle projektové dokumentace dodané přímo z centrály ŘOP, v terénu zabezpečovat Velitelství ženijního vojska III. sboru.²⁸⁾ V jeho čele stál výše zmiňovaný plukovník ženijního vojska Josef Petřík, muž vskutku na svém místě, který byl už ve své dřívější funkci zatímním velitelem zemského ženijního vojska, s přímou podporou svých nadřízených, generálů Eduarda Kadlece²⁹⁾ a Antonína Hasala, duší a motorem uskutečňování celého zdejšího opevňovacího programu.

Dne 14. ledna 1937 odeslalo ŘOP na toto velitelství výnos obsahující všeobecné podmínky pro vyhlášení soutěže na stavbu lehkého opevnění pojatého nyní – až na výjimky – v souvis-

lých liniích o několika sledech palbou vzájemně propojených. Za několik dní následovala směrnice upřesňující standardy platné pro vypracování nabídkových elaborátů oferujícími stavebními firmami.

S použitím těchto podkladů vypsalo dne 22. března 1937 Velitelství III. sboru omezenou soutěž na stavbu jednotlivých jihomoravských úseků lehkého opevnění LO vz. 37.³⁰⁾ Podnikatelé, kteří byli k účasti vyzváni měli svoje nabídky doručit do 5. dubna 1937. Toho dne proběhlo na Velitelství ženijního vojska III. sboru výběrové řízení. O jeho výsledku byl vypracován podrobný protokol, který byl spolu s návrhem celkového rozpočtu zaslán ke schválení ŘOP.

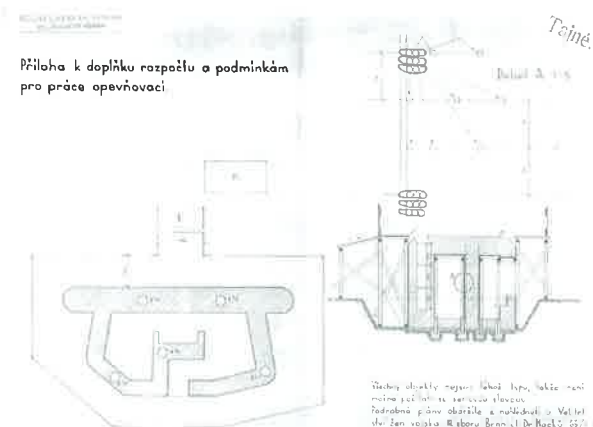
Území dnešního LVA se v rámci předloženého návrhu týkala jednak část stavebního úseku označeného 2 - Mikulov, v němž mělo být postaveno 69 objektů (50 varianty A, 12 vari-

anty B, 3 varianty C a 4 varianty D), jednak část úseku označeného 1-Břeclav, kde bylo naplánováno 93 objektů (67 A, 24 B a 2 D).

K soutěži o zadání stavby obou výše zmíněných úseků byly vyzvány odborně zdatné, finančně zajištěné a ze státně bezpečnostního hlediska naprosto spolehlivé stavební firmy: Karel Kovařík z Přerova, Ing. František Hrbata a Ing. Alois Smékal z Prostějova, Ing. Boleslav Bloudek z Brna, Stanislav Neděla z Brna a Čeněk Ruller z Brna.

Podle původního rozhodnutí výběrové komise zvítězila v soutěži o stavbu mikulovského úseku nabídka firmy Ruller a v soutěži o stavbu břeclavského úseku nabídka firmy Hrbata a Smékal. Obě vítězné firmy byly hodnoceny nejen jako nejlacinější, nýbrž i podle toho, že byly schopny „vybudovat tak značný počet objektů v předepsané době“.³¹⁾

Na stavbu úseku 2-Mikulov s určenými vykládacími železničními stanicemi Mikulov, Sedlec, Valtice a Lednice se počítalo se spotřebou 11 805q portlandského cementu (při předpokládané ceně 1q za 22 Kč), 3 345q armovacího železa (při předpokládané ceně 1q za 142 Kč) a 1 970kg vázacího drátu. Tento materiál měl být na stavbu dodáván v předepsané kvalitě v režii vojenské správy. Podnikateli za práce a dodávky dalšího potřebného stavebního materiálu (např. šterku předepsané gra-

Návrh určený firmám ucházejícím se o zadání prací na výstavbě objektů LO vz. 37 s informacemi o způsobu provádění betonáže. Ilustrační náčrt. (Vojenský ústřední archiv v Praze, fond: Velitelství III. sboru)

nulace) příslušela odměna vykalkulovaná podle jednotkových cen na 1 488 500 Kč.

V mikulovském úseku měl být velitelem vojenského stavebního dozoru původně jmenován kapitán ženijního vojska Miroslav Jeništa. V praxi ale tuto funkci od počátku zastával podporučík dělostřelectva Ing. Josef Veselý³²⁾ a po něm poručík ženijního vojska Jan Syrovátka z Velitelství ženijního vojska III. sboru. Taktický dozor zde vykonával ruský legionář, major pěchoty Karel Kubíček od pěšího pluku 31 „Arco“.

Na stavbu úseku 2-Břeclav s určenými vykládacími železničními stanicemi Lednice, Poštorná a Břeclav se počítalo se spotřebou 16 650q cementu, 4 774q armovacího železa, 2 770kg vázacího drátu a odměnou firmě 2 264 785 Kč.

Za postavení tří ubytovacích objektů pro strážní oddíly a osádky lehkého opevnění plánovaných v tomto úseku měl stavitel obdržet dalších 130 000 Kč.

Funkci velitele vojenského stavebního dozoru tu měl nejříve zastávat výše zmíněný podporučík dělostřelectva Ing. Josef Veselý. Byl však zaměněn poručíkem ženijního vojska Ladislavem Matouškem z Velitelství ženijního vojska III. sboru. Taktický dozor tady konal ruský legionář, podplukovník pěchoty Jan Jelec od pěšího pluku 10.

Bezpečnost stavenišť a později i ostrahu dokončených objektů zajišťovali příslušníci Strážního oddílu I z Mikulova. Oddílu velel štábní kapitán pěchoty Martin Maděřík.³³⁾ Spolu s veliteli jednotlivých úsekových stavebních dozorů Břeclav, Mikulov, Novosedly a Hrádek byl Maděřík pořízen velitelem Skupinového stavebního dozoru I podplukovníku pěchoty Josefu Losovi, jemuž v této oblasti podléhala veškerá činnost související s výstavbou lehkého opevnění.

S tímto původním projektem výstavby opevnění na jižní Moravě ale ŘOP nesohlasilo a vrátilo jej do Brna k přepracování. Za těchto okolností musela být dokonce vypsána i nová

Generál Eduard Kadlec

Pohled na levou střílnu, ochranné křídlo, tylovou stěnu, s dobře patrnou vrstvou izolačního nátěru a vstupní šachtou objektu LO vz. 37 A-12N. Stavební úsek 8-Břeclav, část 8b-Pohansko, objekt č. 18*, západně od loveckého zámečku na Pohansku.

užší soutěž o zadání veškerých opevňovacích prací, jež měly být podle stanoveného programu v pásmu III. sboru v roce 1937 realizovány.

Opakovaná soutěž byla vyhlášena 16. dubna 1937 a uzavřena hned o tři dny později. Měla tedy více méně jen formální charakter. V jejím rámci ale byly novým číselným kódem přeznačeny všechny znovu zadávané stavební celky. Břeclavský úsek teď obdržel číslo osm a mikulovský číslo šest. Podle pozic měly být oba úseky stavebně dokončeny za 150 pracovních dnů.

K účasti na novém konkurzu o zadání stavby nejvýchodnějšího jihomoravského úseku 8-Břeclav byly vyzvány firmy Bloudek, Hrbata a Smékal, Neděla a Ruller. V soutěži byla nejúspěšnější firma Neděla s nabídkou 23 804,75 Kč za stavbu běžného objektu typu LO vz. 37 varianty A v normální odolnosti.³⁴⁾

Následného výběrového řízení o zadání stavby úseku 6 - Mikulov se zúčastnily firmy Ing. Vladimír Horáček z Moravské Ostravy, Hrbata a Smékal, Kovařík a Ruller. Zvítězila firma Hrbata a Smékal s předběžnou cenovou kalkulací v rozpětí 29 919 Kč až 31 412,50 Kč za stavbu jednoho standardního objektu LO vz. 37 varianty A v normální odolnosti. Třeba podotknout, že tuto cenovou kalkulaci firma předložila už v prvním kole.

Vyšší stavební náklady v mikulovském úseku byly zdůvodňovány tím, že: „Základní půda je většinou vápenec – částečně zvětřalý – těžko střílitelný (únik plynů), ale i jinak těžko rozpojitelny. Často nutno materiál dopravovati nošením.“³⁵⁾

Dne 25. května 1937 předložilo Velitelství ženijního vojska III. sboru ke schválení ŘOP nově zpracovanou finanční rozvahu obsahující podrobné rozpočty na stavbu všech úseků lehkého opevnění plánovaných na rok 1937. Elaborát byl označen stručným heslem „Morava-jih 1937“.³⁶⁾

V úseku 6-Mikulov se teď počítalo s výstavbou 68 objektů. Z nich mělo být 22 varianty A zesílených (odolných vůči zásahům dělostřelecké munice do ráže 150mm), 33A, 6B, 3D a 1E normálních (odolných vůči zásahům dělostřelecké munice do ráže 105mm) a 3C (odolných vůči zásahům dělostřelecké munice do ráže 75mm). Na tyto stavby mělo být spotřebováno celkem 14 140q cementu (1q za 24 Kč), 3 624q armovacího železa (1q za 150 Kč) a 19q vázacího drátu (1q za 320 Kč). Na výkup pozemků o rozloze 13 600m² (1m² za 3 Kč) bylo plánováno 54 400 Kč. Odměna stavební firmě měla činit 1 761 822,60 Kč.

V úseku 8-Břeclav se nyní počítalo s výstavbou 97 objektů. Z nich mělo být 12 varianty A zesílených, 72A, 7B, 4D a 1E normálních a 1C. Na tyto stavby mělo být spotřebováno 18 008q cementu, 4 862q armovacího železa a 25q vázacího drátu. Na výkup pozemků o celkové rozloze 19 400m² bylo plánováno 58 200 Kč. Odměna stavební firmě měla činit 2 274 658,60 Kč.

S ohledem na délku asi 20 km byl břeclavský stavební úsek od severu k jihu rozčleněn na dvě části. První část nazvána 8a-Pošťorná měla 44 objektů a druhá 8b-Pohansko měla 53 objektů. Oba tyto celky byly dále rozděleny ještě na čtyři menší stavební skupiny značené v části 8a-Pošťorná čísly 1*-14* a 1-30 a v části 8b-Pohansko 1*-23* a 1-30. Po zahájení stavebních prací byl v části 8a-Pošťorná zrušen zadaný objekt č. 23 (varianta D v normální odolnosti). Celkový stav objektů budovaných v úseku 8-Břeclav tudíž klesl na konečný počet 96 kusů.

Další výdaje, jež byly vyčísleny pro úseky 6-Mikulov a 8-Břeclav společně, zahrnovaly finanční částky potřebné ke krytí polních škod, různá nepředvídaná vydání a administrativní vý-

lohy. Sumarizovaný čistý stavební náklad, vykalkulovaný pro oba úseky dohromady, činil 6 852 700 Kč. Rovněž tak celkový náklad byl vyjádřen společně částkou 6 951 000 Kč.

Přípravné práce na stavbách obou úseků se rozběhly v druhé dekádě dubna 1937. Už 27. a 30. dubna byly v mikulovském úseku odebrány první vzorky betonové směsi, z níž byly zhotoveny zkušební kostky. Tyto vzorky měly podle normy stanovené ŘOP po 28 dnech tvrdnutí odolat tlaku 450 kg/cm². Kostky byly 22. května dodány do mechanicko-technické laboratoře České vysoké školy technické v Brně k ověření jejich kvality. Tady byly ještě téhož dne v Ústavu betonového stavitelství vedeném prof. Ing. Josefem Riegrem zkušeny na 100 tunovém lisu. O dva dny později informoval zástupce firmy Hrbata a Smékal Velitelství ženijního vojska III. sboru o výsledku provedených zkoušek: „Předkládáme vysvědčení o zkouškách pevnosti v tlaku pro práce tajného rázu v úseku Mikulov. Kvůli možnému brzkému započítí betonáže nevyčkal jsem 28 dnů tvrdnutí, nýbrž zkouška je provedena s krychlemi 22 a 25 dnů starými. Množství cementu je dodrženo pod vojenskou kontrolou, voda též, rozdíl je ten, že kostka čís. zk. 344 jest se žulovým štěrkem 4-6 cm, pevnost 485 kg/cm² za 22 dnů, čís. 345 s místním oblázkovým štěrkem (Lednice – Hlohovec), pevnost 481 kg/cm² za 25 dnů. Způsob, t.j. zpracování dle mých předběžných zkoušek stejná u obou krychlí, dusání ruční. Prosím o rozkaz k zahájení práce.“³⁷⁾

Z celkového počtu 68 objektů lehkého opevnění LO vz. 37 vybudovaných ve stavebním úseku 6-Mikulov stojí na území LVA 40 kusů. Z 96 objektů postavených v rámci stavebního úseku 8-Břeclav, z toho 43 v části 8a-Pošťorná a 53 v části 8b-Pohansko, je na území LVA situováno 62. Z nich k části 8a-Pošťorná náleželo 40 a k části 8b-Pohansko 22 objektů.

V roce 1937 byly na stávajícím teritoriu LVA vybudovány ještě 2 obytné objekty pro strážní oddíly a osádky lehkého opevnění. Byly to typizované dřevěné sruby S-15 (pro 15 mužů) o půdorysu 10,55 x 4,90 m byl postaven v Bořím lese u železniční trati Břeclav – Valtice a S-20 (pro 20 mužů) o půdorysu 11,30 x 4,90 m byl postaven v blízkosti loveckého zámečku na Pohansku. Obě stavby prováděla firma J. Macoun z Břeclavi nákladem dohromady nepřekračujícím šedesát tisíc korun.³⁸⁾

Dvoustřílnový (varianty A,B,D)

Třístřílnový (varianta C)

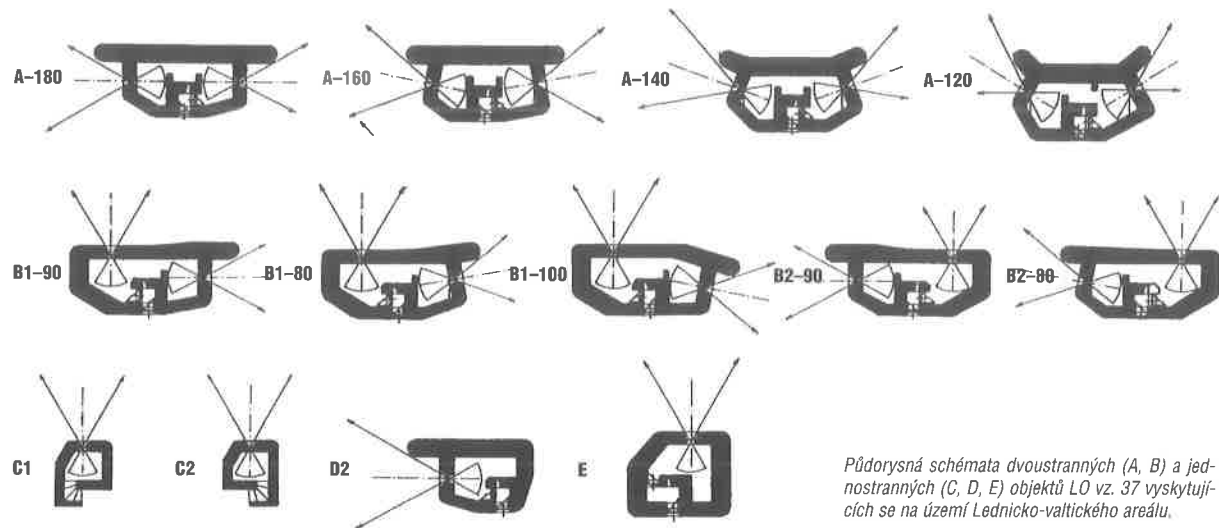
Půdorysná schémata objektů LO vz. 36 vyskytujících se na území Lednicko-valtického areálu.

V roce 1937 byly na Mikulovsku i Břeclavsku všechny vytčené úkoly související s výstavbou lehkého opevnění splněny. Opevňovací práce v tomto prostoru ale pokračovaly i v následujícím roce. V jejich rámci byla v roce 1938 stávající obranná pozice situovaná v jižním cípu Bořního lesa posílena čtyřmi objekty LO vz. 37 vybudovanými v rámci doplňkového úseku 10-Prátlisbrun (dnes Březí). Postavila je dobře zavedená prostějovská firma Hrbata a Smékal pod dohledem velitele vojenského úsekového stavebního dozoru poručíka pěchoty Františka Welka, každý zhruba za 23 750 korun.³⁹⁾ Dále zde bylo s maximálním nasazením přikročeno k výstavbě soustavy stálých protipěchotních a protitankových překážek, jakož i k urychlenému budování těžkého opevnění.

Výstavba protipěchotních a protitankových překážek

Dne 29. dubna 1938 byla Velitelstvím ženijního vojska III. sboru vypsána omezená soutěž na zadání stavby několika úseků lehkých (protipěchotních) překážek v celém obranném pásmu. K účasti na konkurzním řízení o zadání stavby úseku 14-Valtice bylo vyzváno pět firem: Ing. Boleslav Bloudek z Brna, Ing. V. Černý a Ing. F. Černý z Brna, Stanislav Neděla z Brna (předložil závadnou nabídku), Bohuslav Oulehla z Dukovan a Ing. J. Renner z Uherského Brodu (nabídku vrátil). Výběrové řízení se konalo v Brně na velitelství III. sboru dne 14. května 1938.

Ve valtickém úseku, jenž sahal od soutoku Dyje s Moravou po kotu 220 západně Mikulova, mělo být zřízeno celkem 43 km protipěchotních překážek. Na stávajícím území LVA jich z toho mělo ležet asi 30,5 km. Úsek byl zadán nejlevněji oferující firmě B. Oulehla, která ho chtěla postavit v průběhu stanovených 120 pracovních dnů za 997 834,95 Kč. Při číselném přezkou-

Půdorysná schémata dvostranných (A, B) a jednostranných (C, D, E) objektů LO vz. 37 vyskytujících se na území Lednicko-valtického areálu.

šení podnikatelem předložené finanční rozvahy zjistila vojenská správa, že nabídka je podhodnocena a sama rozpočet zvýšila na 1 015 825,50 Kč. Za tuto sumu byl po schválení ŘOP úsek dne 10. června 1938 i zadán.⁴⁰⁾

Velitelem vojenského stavebního úsekového dozoru byl jmenován podporučík dělostřelectva Ing. Mojmír Pokora⁴¹⁾. Jeho stanoviště bylo na posádkovém velitelství v Břeclavi. Předběžné práce spojené s přejímáním stavby úseku byly zahájeny 28. května 1938. Vykládacími místy pro příjem dodávek materiálu byly železniční stanice Břeclav, Lednice a Mikulov. První dodávka ocelových úhelníků a příslušného spojovacího materiálu potřebného pro zhotovení protipěchotních rozsocháčů a ostnatého drátu, směřována do železniční stanice Lednice, byla ohlášena na první červencovou dekádu.

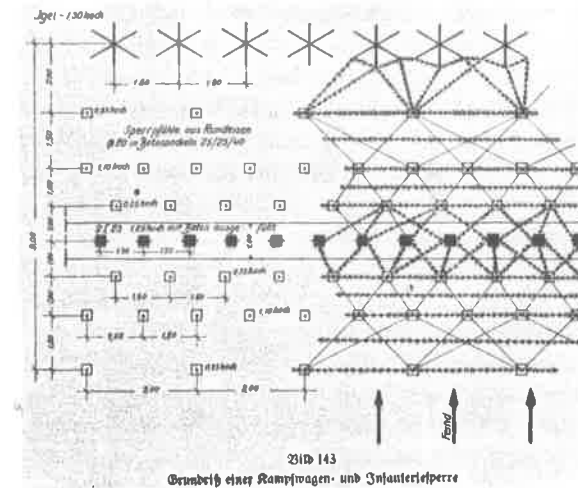
Lehké protipěchotní překážky, jež protínaly teritorium dnešního LVA byly integrální součástí zatarasovacího systému vybudovaného před linií lehkého opevnění v prostoru Pohanska, Hraničních luk, v Bořím lese, v prostoru Hlohovce a na severním břehu Lednických rybníků až po Sedlec.

Velmi důležitou roli v tomto systému hrálo přehrazení exponované – přibližně jeden a půl kilometru široké – šíje mezi

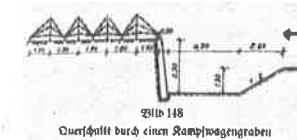
Hlohoveckým rybníkem a vodní nádrží Nesyt. V tomto ohroženém úseku byly od samého počátku vedle protipěchotních překážek instalovány i překážky protitankové.

V návaznosti na zahájení výstavby těžkého opevnění byla dne 28. června 1938 v rámci úseku 14 - Valtice vypsána soutěž o zadání stavby 11 km těžkých protitankových překážek. Na území současného LVA jich mělo ležet přibližně 7 km. V dobové dokumentaci bývá tato stavba někdy označována jako úsek 14a. Protitankové překážky nebyly plánovány jako souvislé. Měly být zřízeny pouze na nejdůležitějších směrech za účelem vyztužení linie lehkých překážek. Jejich dominantní role v rámci soustavy byla časově omezena momentem dokončení výstavby těžkého opevnění. Bylo tomu tak proto, že těžké opevnění, jehož výstavba v tomto prostoru již byla zahájena, mělo proponován vlastní integrovaný systém protitankových překážek, který svou kvalitou neskonale převyšoval prvotní, situací vynucenou improvizací.

K účasti v soutěži o stavbu těžkých překážek v úseku 14 - Valtice bylo vyzváno šest firem: Ing. B. Bloudek z Brna, Ing. V. Černý a Ing. F. Černý z Brna, Dr. Ing. Antonín Hráský a Ing. František Jenč z Mladé Boleslavi, S. Neděla z Brna,

Schematické znázornění těžké překážky (drátěná překážka, ocelové sloupy zapuštěné do železobetonového prahu, ocelové rozsocháče). Ilustrační náčrt. (Denkschrift über die tschecho-slowakische Landesbefestigung, Berlin: Reichsdruckerei 1941)

Protitankový příkop opatřený železobetonovou stěnou a protipěchotní drátěnou překážkou. Ilustrační náčrt. (Denkschrift über die tschecho-slowakische Landesbefestigung, Berlin: Reichsdruckerei 1941)

B. Oulehla z Dukovan a František Šlampa z Brna. Soutěž do stanoveného termínu 13. července 1938 obestaly firmy Bloudek, V. a F. Černý, Neděla, Oulehla a Šlampa. Zvítězila nabídka firmy Neděla, která se zavazovala úkol splnit ve stanovené lhůtě 120 pracovních dnů za 2 502 309,00 Kč.⁴²⁾ Vítězná firma byla stavba s konečnou platností zadána 12. srpna 1938. V úseku se počítalo s instalací 4000 kusů protitankových rozsocháčů a 1800 kusů ocelových sloupů. Velitelem vojenského stavebního dozoru byl určen štábní kapitán pěchoty Josef Laubendorf od hraničářského praporu 11 (Hrušovany u Brna).⁴³⁾

Do ukončení prací na sklonku září 1938 byly ve valtickém úseku protipěchotní překážky hotovy z více než dvou třetin a protitankové překážky rozpracovány asi z jedné čtvrtiny.

Výstavba objektů těžkého opevnění

S výstavbou objektů těžkého opevnění, kterou na Mikulovsku a Břeclavsku prováděla mladoboleslavská firma Hráský a Jenč, to bylo ještě mnohem složitější. Práce spojené s tímto úkolem stály v době Mnichova teprve na samém počátku.

Linie pěchotních srubů, jež měla procházet územím dnešního LVA byla částí stavebního podúseku 3./XI.-Mikulov. Podúsek sestávající prozatím z 13 zadaných objektů (MJ-S 29 až MJ-S 41) začínal objektem MJ-S 29 „Svah“ situovaným západně od Mikulova a byl budován za sumu blížící se 1 730 000 Kč. Velitelem podúseku byl kapitán ženijního vojska Miroslav Jeništa a vojenským stavbyvedoucím nadporučík stavební služby Ing. Vladimír Stránský.

Soutěž o zadání této stavby byla ŘOP vypsána v polovině dubna 1938. Zúčastnily se jí firmy Dr. Ing. Antonín Hráský a Ing. František Jenč z Mladé Boleslavi, Dr. tech. Lumír Kapsa a Dr. Ing. František Müller, akciové společnosti Konstruktiva a Lanna, Ing. Radim Matolín (odstoupil) a Ing. Jan Matoušek, všechny z Prahy. Vítězná firma Hráský a Jenč byla stavba zadána 18. května 1938 s podmínkou, že bude dokončena za 250 pracovních dní. Prvním pracovním dnem byl stanoven 20. červen 1938. Do ukončení prací v druhé dekádě září se ale v celém podúseku podařilo vybetonovat pouze srub MJ-S 29 „Svah“.⁴⁴⁾

Podle průběžného číslování objektů stavebního podúseku 3./XI.-Mikulov měl být prvním objektem umístěným na stávajícím teritoriu LVA pěchotní srub MJ-S 36 „Stavidlo“. Byl dislokován západně od Hlohovce v blízkosti Staré hory. Odtud linie pokračovala na jihovýchod a přes Boří les mířila do prostoru Německé louky jižně od Poštorné, kde měl nedaleko od železniční trati Břeclav-Vídeň stát poslední těžký objekt MJ-S 41 „Přejezd“.

Celkem tu mělo být postaveno osm dvoupodlažních oboustranných pěchotních srubů. Šest z nich – všechny zadány – měly být provedeny ve II. třídě odolnosti a dva připravované (MJ-S 37a „Výběžek“ a MJ-S 37b „Kaple“) měly být v I. třídě.

Objekt těžkého opevnění MJ-S 29 „Svah“ vybudovaný v rámci stavebního podúseku 3./XI. - Mikulov. Ilustrační fotografie. Stavba byla dokončena a inovována po druhé světové válce. V pozadí třístřílnový objekt LO vz. 36 varianty C.

Šlo vesměs o částečně modifikované tzv. opakované projekty uplatněné už dříve jinde. Pro objekty MJ-S 36 „Stavidlo“ a MJ-S 37a „Výběžek“ byl předlohou objekt N-S 47 postavený na Náchodsku (jeho původní odolnost byla ovšem snížena v prvním případě ze III. třídy na II. a v druhém dokonce na I.), pro objekty MJ-S 37, 38, 39, 40 „Bor“, „Hájenska“, „Trať“, „Průsek“ to byl objekt OP-S 17 z Opavska, pro objekt MJ-S 37b „Kaple“ objekt Li-H-S 6 plánovaný na Liberecku a pro objekt MJ-S 41 „Přejezd“ objekt N-S 45 postavený na Náchodsku.

Výhledově se zde počítalo ještě se dvěma izolovanými minometnými sruby. Objekt označený MJ-S 36a „Lednice“ měl být umístěn nad Hlohoveckým rybníkem na kotě 181, jihozápadně od Lednice. Objekt MJ-S 40a „Břeclav“ měl stát v lese jižně od Poštorné mezi železniční tratí Břeclav – Valtice a silnicí Poštorná-Hohenau, v místě zvaném Židovské. Tyto fortifikace byly plánovány ve III. třídě odolnosti a obě měly být vybaveny i radiostanicí.⁴⁵⁾

Přípravné práce na zadaných objektech byly zahájeny v polovině srpna. Naplno se však rozběhly až počátkem září s těmito výsledky: Pro objekt MJ-S 36 „Stavidlo“ byla nákladem 4 836,90 Kč vyhloubena studna, pro objekt MJ-S 37 „Bor“ byla nákladem 13 862,90 Kč zřízena studna a provedena část výkopu, pro objekt MJ-S 38 „Hájenska“ byla nákladem 24 141,28 Kč zřízena studna a proveden výkop, pro objekt MJ-S 39 „Trať“ byla nákladem 21 954,71 Kč zřízena studna a provedena část výkopu, pro objekt MJ-S 40 „Průsek“ byl nákladem 51 787,74 Kč proveden výkop, zahájena stavba ohrady, strážnice, kanceláře a přikročeno k přípravě betonářských prací.⁴⁶⁾ Objekt MJ-S 41 „Přejezd“ byl pouze předběžně vytyčen.

Shrnutí z hlediska památkové péče

V roce 1936 bylo na území dnešního LVA vybudováno 36 objektů LO vz. 36. V tomto roce bylo započato i s přehrazováním komunikací. Do jara 1937 bylo zřízeno 36 zátarasů. Téhož roku bylo postaveno i 102 objektů LO vz. 37 a 2 ubytovací objekty pro strážní oddíly a osádky lehkého opevnění. V roce 1938 byly vybudovány 4 posilové objekty LO vz. 37. Rovněž bylo započato s prací na zřízení asi 30,5 km lehkých (protipěchotních) a přibližně 7 km těžkých (protitankových) překážek. Dále byla zahájena stavba 5 objektů těžkého opevnění.

MJ-S 36, 37a

MJ-S 37b

MJ-S 37, 38, 39, 40

MJ-S 41

Půdorysná schémata bojových pater samostatných pěchotních srubů plánovaných na území Lednicko-valtického areálu.

Všechny dochované fortifikační stavby vynikají vedle autentické vojenské účelnosti i jistou technickou elegancí. Byly projektovány nejen s vojenským rozmyslem a konstrukční invencí, nýbrž i se značným architektonickým citem. Kromě všeobecné historické hodnoty představují objekty lehkého opevnění LO vz. 37 svým taktickým a funkčním pojetím, technologickým řešením, technickými parametry i celkovým designem výrazný vklad československých odborníků do rozvoje moderního fortifikačního stavitelství, myšlení a umění.

Československá opevnění vybudovaná na teritoriu jižní Moravy vykazují při srovnání s jinými regiony řadu specifických rysů. Z hlediska památkové péče a ochrany je však nejdůležitější, že prakticky celá soustava lehkého opevnění je zde dochována takřka v úplnosti. Jistou ironií je pouze to, že shodou nejrůznějších okolností (budování vodních děl a úpravy vodních toků, příprava narovnaní státní hranice, související s odstraněním meandrů Dyje, průmyslová a zemědělská výroba, lesní těžba, výstavba vojenských zařízení a vojenský výcvik) k nejvýraznějším devastačním zásahům do této fortifikační struktury došlo právě na Břeclavsku, zvláště na území LVA v prostoru východní části Bořího lesa.

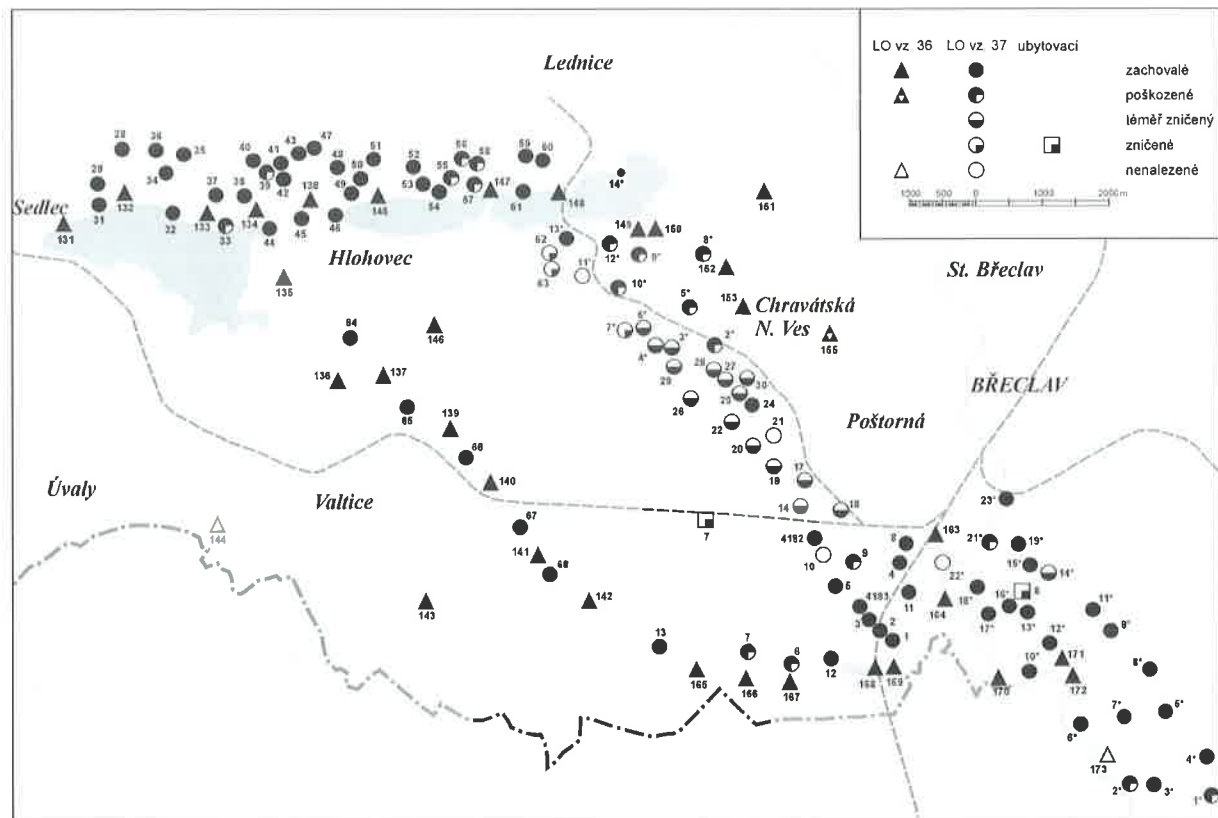
Tuto skutečnost dokládá značný počet objektů úplně rozbitých (rozvalených výbuchem uvnitř umístěné nálože), objektů těžce poškozených destrukcí jednotlivých střeleckých místností (kasemat) nebo vytržením pancéřových prvků (především rámtů střílen) i objektů méně poškozených či jinak znehodnocených (např. vyvrácených) a úplně zaniklých. Po dvou zcela zničených objektech LO vz. 36 a šesti objektech LO vz. 37 se už v terénu nepodařilo nelézt žádné stopy. Totéž platí o výkopových jámách pro objekty těžkého opevnění MJ-S 38 „Hájenska“ a MJ-S40 „Průsek“ provedených úplně a MJ-S 37 „Bor“ a MJ-S 39 „Trať“ provedených z části, vyhloubené studni pro objekt MJ-S 36 „Stavidlo“ a předběžně vytyčeném objektu MJ-S 41 „Přejezd“. Po obou ubytovacích objektech č. 7 (typ S-15) v Bořím lese a č. 8 (typ S-20) na Pohansku se dochovaly jen drobné pozůstatky (betonové základy, resp. terénní nerovnosti). Po zátarasech zřizovaných na komunikacích v blízkosti státní hranice a souvislých protipěchotních a protitankových překážkách budovaných před linií opevnění se až na drobné výjimky nedochovalo téměř nic.

Na některých pevnostních objektech jsou patrné drobné poválečné inovace. Jedná se zejména o dodatečné záhozy tylových stěn a opatřování vstupů prefabrikovanými prvky, jež měly zvýšit odolnost exponovaných objektů vůči účinkům nukleárních zbraní, jakož i osazování další řady ok pro uchycení zastíracích prostředků nad střílnami vybraných objektů LO vz. 37. Oky byly dodatečně opatřovány i některé objekty LO vz. 36 do jejichž původní výbavy tyto elementy vůbec nepatřily. K poválečným maskovacími úpravám patří i nahrazování původních ochranných násypů (záhozů) a kamenné rovnaniny podél čelních stěn kamennou zídka různého tvaru.

Pro další srovnávací studium československého fortifikačního systému jako celku jsou velmi důležité konkrétní poznatky získané během práce přímo v terénu. Takto byly zaznamenány jak jednotlivé drobné konstrukční změny tak i podstatnější stavebně technické zásahy, jež jsou při bedlivém ohledání patrné na některých typizovaných objektech unifikované řady LO vz. 37. V prostoru LVA jsou tyto anomálie registrovány vesměs na objektech dislokovaných ve stavebním úseku 6-Mikulov.

Konkrétně se jedná o částečně zesílený objekt LO vz. 37 B2-90, stavebního čísla 39, který má atypicky řešené zesílení čelní stěny (čelní stěna se zužuje ze 120cm na 80 cm u střílny), objekt LO vz. 37 B2-80 normální odolnosti, stavební číslo 40, jenž má rouru pro periskop čelní střílny umístěnou u boční stěny (později stavěné objekty mají tuto rouru umístěnou ve středu objektu) a LO vz. 37 C2, stavební číslo 43, je ojedinělý výskyt objektu typu „C“ s boční stěnou zesílenou z běžných 40 cm na 50 cm. U částečně zesíleného objektu LO vz. 37 A-160, stavebního čísla 68 je levá střílna vyosena vlevo a pravá vpravo.

Mezi nesporné rarity patří atypický modifikovaný objekt LO vz. 37 A-160, stavebního čísla 46, který je v původní dokumentaci veden jako „zvláštní úprava“. Pevňuška je vestavěna do jižní nájezdové rampy Hraničního zámečku. Obdobné případy maskování, jež bylo vynuceno především potřebou zachování souvislé palebné přehrad, jsou, odhlédneme-li od objektů umístěných pod oblouky mostů, známy pouze z tzv. Pražské čáry. V rámci výstavby této vnitrozemské opevněné linie, situované na blízkých přístupech k hlavnímu městu republiky, bylo vybudováno celkem pět takto řešených objektů. Dva z nich jsou spojeny s jinou stavbou (oba jsou zachovány v obci Sázava

Současný stav opevnění v Lednicko-valtickém areálu.

u Velvar) a tři další byly umístěny do tělesa pozemních komunikací. První byl pod náspem zrušené úzkokolejné železniční trati v blízkosti Studeněvsí u Slaného, druhý byl nedaleko Kamenných Žehrovic u Kladna umístěn do zachovaného náspu zaniklé koněspřežné dráhy a třetí, který jako jediný z nich unikl v létě roku 1939 úplnému zničení německými okupanty, se nachází pod náspem silnice Dolní Bezděkov – Bratronice mezi Kladnem a Berounem a v současnosti je restaurován.⁴⁷⁾

Ze stavebně technického a taktického hlediska náleží nepochybně k pozoruhodnostem i stupňovitý objekt LO vz. 37 A-140 lomený vpravo normální odolnosti vybudovaný v úseku

8-Břeclav, část 8b-Pohansko pod stavebním číslem 15*. Jeho levá (zvýšená) část je zapuštěna do tělesa pevnostního valu velkomoravského hradiště na Pohansku. Lomené objekty se v rovinatém terénu vyskytují velmi sporadicky. Zpravidla byly stavěny ve strmých svazích. Vzhledem k tomu, že jejich střelecké místnosti mají rozdílnou horizontální úroveň, byly mezi sebou propojeny spojovací chodbičkou se schůdky. Na jižní Moravě se podobná situace vyskytuje ještě u Pohořelic, kde je lomený objekt zabudován do břehu Mlýnského náhonu.

K dalším stavebním zajímavostem, objevujícím se u pevnůstek postavených v blízkosti tehdy ještě neregulovaných to-

Pozůstatky objektu LO vz. 37 A-140 N rozvaleného explozí uvnitř umístěné nálože. Stavební úsek 8-Břeclav, část 8a-Poštorná, objekt č. 29. Boří les, západně od Charvátské Nové Vsi.

Pohled na pravou stěnu, čelní stěnu a základovou desku převráceného dvoustřílnového objektu LO vz. 36. Stavební úsek Břeclav, objekt č. 155, východně od Charvátské Nové Vsi.

Pohled na levou a střední stěnu třístřílnového objektu LO vz. 36 s patrnými pozdějšími zastracími úpravami (oka pro uchycení maskovacích sítí, na střeše přibetonované kameny). Stavební úsek Břeclav, objekt č. 152, severovýchodně od Charvátské Nové Vsi.

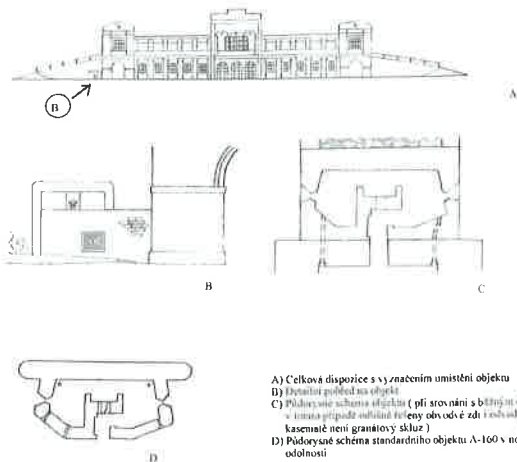
Pohled na pravou stěnu objektu LO vz. 37 A-160 Z s výraznou pozdější maskovací úpravou (kamenná zeď místo záhozu). Stavební úsek 6-Mikulov, objekt č. 44, u Rybárny na severním břehu vodní nádrže Nesyt.

Pohled na levou stěnu objektu LO vz. 37 A-160, zvláštní úprava. Stavební úsek 6-Mikulov, objekt č. 46, severně od Hlohovce. Objekt je zabudován do nájezdové rampy Hraničního zámku.

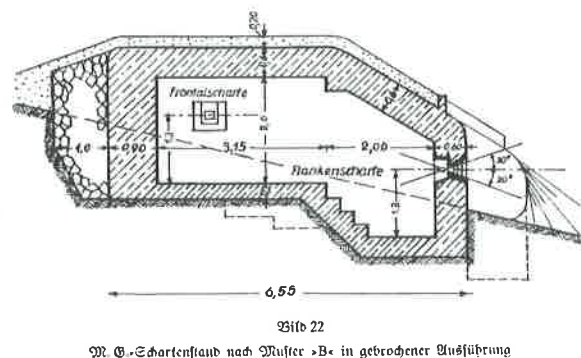

Pohled na pravou (sníženou) část lomeného objektu LO vz. 37 A-140 N zabudovaného do valu staroslovanského hradiště. Stavební úsek 8-Břeclav, část 8b-Pohansko, objekt č. 15*, Pohansko.

A) Celková dispozice s vyznačením umístění objektu
 B) Detailní pohled na objekt
 C) Podrobné schéma objektu (při srovnání s běžným objektem jsou v tomto případě odlišné řešení okovce zdi i vchodu plynu a v levé kasematě není granátový skluz)
 D) Podrobné schéma standardního objektu A-160 v normální odolnosti

Atypický objekt LO vz. 37 A-160 zabudovaný do jižní nájezdové rampy Hraničního zámku. Stavební úsek 6-Mikulov, objekt č. 46. Pohledy.

Zábrt 22
 M. G. - Zeichnung nach Müller »B« in gebrochener Ausführung

Bokorys lomeného (stupňovitého) objektu LO vz. 37, varianty B. Ilustrační plán. (Denkschrift über die tschecho-slowakische Landesbefestigung, Berlin: Reichsdruckerei 1941)

ků Moravy a Dyje poměrně často, nepochybně patří tzv. inundační šachty, jimiž byly opatřovány vstupy do objektů umístěných v záplavové oblasti. Šachty dokazují, že fortifikátoři v těchto místech museli čelit stejnému živlu, jako stavitelé železnic sto let před nimi.⁴⁹⁾

V prostoru Františkův rybník – Hraniční louky – Pohansko – Lány je inundační šachtou opatřeno pět dochovaných objektů LO vz. 36 a devět dochovaných objektů LO vz. 37. U dalších dvou dochovaných objektů LO vz. 37 lze šachtu předpokládat. Jeden z nich má však v současnosti vchod zasypaný a druhý je zatopený. Inundační šachtou byly zřejmě opatřeny i dva dnes již zaniklé objekty, LO vz. 36 (č. 173) a LO vz. 37 (č. 22*).

Za zaznamenaní stojí i zjednodušený dvoustřílnový objekt LO vz. 36 varianty D z úseku Břeclav (předválečné vojenské evidenční číslo 143), vysunutý daleko do předpolí opevněného pásma na rozcestí silnic jihovýchodně od Valtic. Pevňůstka byla původně postavena v bezprostřední blízkosti dnes už neexistující celnice. Měla zřejmě sloužit jako pohotovostní úkryt a předsunuté opevněné strážní stanoviště pro hlídku SOS.

V tomto případě se jedná o unikátní dochovaný objekt LO vz. 36 nejnižšího stupně odolnosti, jehož boční a tylové stěny jsou dokonce vyzděny pouze z cihel. Ze železobetonu má zhotovenu jen čelní stěnu a stropní desku. Podobně byl řešen i sousední, dnes již zaniklý objekt (číslo 144), situovaný na rozcestí silnic mezi Valticemi a Úvaly, taktéž u zlikvidované celnice.

Závěr

Na svou dobu velmi nákladné fortifikace zřizované v prostoru LVA zůstaly po mnichovských událostech nedokončeným torzem. Pouhým torzem ostatně zůstalo i celé opevnění stavěné s hektickým úsilím v hektické době prakticky podél celé ohrožené československé hranice. Nebylo vinou jeho tvůrců, že nesplnilo předpokládaný účel. I tak zůstává toto nedokončené monumentální dílo, vzniklé během necelých tří let, významným dokladem technického důvtipu, organizačních schopností a pracovní výkonnosti našich předků, zejména ale jednoznačným dokladem jejich odhodlání bránit svou vlast.

Fortifikační stavby z let 1936–1938 jsou zhmotnělým výrazem jedné epochy našich dějin. Jsou artefaktem typickým pro celé jihomoravské pohraničí, včetně památkové zóny LVA.

Pohled z týlu na vchod do dvoustřílnového objektu LO vz. 36 opatřený vstupní šachtou. Stavební úsek Břeclav, objekt č. 169, Hraniční louky jižně Poštorné.

V kontextu s ostatními kulturními hmotnými památkami archeologickými, architektonickými a technickými, jakož i hodnotami přírodními se staly integrální součástí tohoto po staletí kultivovaného regionu.

Jednotlivé pevnůstky jsou citlivě zakomponovány do terénu a možno říci, že v něm dnes již působí přímo krajnotvorně. Přes svou vnější nenápadnost jsou nezpochybnitelnou materiální součástí našeho kulturně-historického povědomí a národního dědictví, ideovým mementem předávaným příštím generacím.

Poznámky:

- 1) Fic, V. – Fic, T.: Československá opevnění z let 1936–1938 v prostoru Lednicko-valtického areálu (okres Břeclav), svazek 1–2, Státní památkový ústav v Brně, dnes Národní památkový ústav, odborné pracoviště v Brně, Brno 2001 a 2002. Oba manuskripty jsou uloženy v dokumentaci odboru informací této instituce pod signaturami F/23 (výzkumná zpráva z roku 2001) a G/24 (výzkumná zpráva z roku 2002). Při práci v terénu se autoři opírali jednak o dřívější vlastní dílčí průzkumy, jednak o dokumentaci z průzkumu prováděného na přelomu 80. a 90. let 20. století skupinou členů Klubu historického vojenství pod vedením MUDr. Tomáše Svobody a Ing. Petra Kolářka, PhD.
- 2) V roce 1938 byla připravována inkamerace této okresní dálkové silnice. V úseku Břeclav-Rajhrad měla být převedena do kategorie státní silnice. Moravský zemský archiv v Brně (dále MZA), fond B-40: Zemský úřad v Brně (dále ZÚ v Brně), 30670/1938.

Pohled na pravou stěnu, ochranné křídlo (prodloužená čelní zeď) a tylovou část se vstupní šachtou objektu LO vz. 37 A-120 N. Stavební úsek 8-Břeclav, část 8b-Pohansko, objekt č. 16*, jižně od archeologické lokality Pohansko.

3) Citováno podle – Nesvadba, F.: *K problematice bojovnosti československé armády a obranyschopnosti ČSR v roce 1938*. In: Studie k československým vojenským dějinám 9/1980, s. 32. K drobným incidentům špionážní povahy, v nichž figurovali zaměstnanci správy lichtenštejnského velkostátu a lesů žijící na obou stranách státní hranice, skutečně docházelo. Na záznamy o nich je možno narazit při studiu spisů Zemského četnického velitelství v Brně, Krajského soudu v Brně a Státního zastupitelství v Brně, deponovaných ve fondech MZA, jakož i prezidiálních spisů Okresního úřadu v Hodoníně, uložených ve fondech Státního okresního archivu v Hodoníně. Zde se jedná především o hlášení četnické stanice v Poštorné z r. 1936 – sig. 713/778, 1041/787, 1081/790; z roku 1937 – sig. 452/816, 460/817, 895/830, z roku 1938 – sig. 104/837, 135/840, 434/851. Mezi běžnými případy zde narazíme i na zprávy o bezpečnostních opatřeních činěných v souvislosti s průjezdem vlaku maďarského říšského správce admirála M. Horthyho nebo o soukromých cestách německého vyslance ve Vídni F. von Papena tímto prostorem.

4) Zemský archiv Opavě, pracoviště Olomouc, Krajský soud v Olomouci, sig. TK XVI, 1750/1938, fol. 68a, 111.
 5) Holub, O.: *Stůj! Finanční stráž!* Praha, Naše vojsko 1987, s. 82.
 6) Vojenský ústřední archiv v Praze (dále VÚA), fond: Hlavní štáb - 3. oddělení (operační), 1039/1935 taj. oper.
 7) Div. gen. Karel Husárek (1893–1972) pocházel z Čehovic u Prostějova. Před první světovou válkou absolvoval prezenční vojenskou službu v c. a k. armádě kde dosáhl kvalifikace záložního důstojníka ženijní zbraně. Na České vysoké škole technické v Brně studoval stavební inženýrství. Po vypuknutí první světové války byl mobilizován a v létě 1916 na ruské frontě zajat. Vstoupil do československých legií, kde se sblížil s R. Gajdou. Spolu s ním, po dočasném odchodu z čs. vojska, bojoval v řadách Kolčakovy armády proti bolševikům. Po návratu do Československa byl vyslán do Paříže ke studiu na vysoké válečné škole. V čs. armádě zastával různé velitelské funkce od velitele ženijního pluku po velitele pěší brigády. Na sklonku roku 1933 byl jmenován I. zástupcem náčelníka Hlavního štábu, později jeho podnáčelníkem. Od jara 1935

stál v čele nově zřízeného Ředitelství opevňovacích prací (ŘOP). V této velmi náročné funkci prokázal nezlomnou vůli, energii a organizační schopnosti. Za všeobecné mobilizace byl ale zařazen jen do personální zálohy hlavního velitele. Po Mnichově byl pověřen vyjednáváním v Berlíně o vojenských záležitostech souvisejících s vyklizením odstoupeného území. Po válce byl šikanován a perzekuován.
 8) *Aron, L. et al.*: Československé opevnění 1935–1938. Náchod: Okresní muzeum Náchod 1990, s. 25 (chybně uvedeno 179 objektů) a s. 30. Na celém československém území bylo postaveno přes 860 objektů typu LO vz. 36 a takřka 9000 objektů typu LO vz. 37 z více než 12000 zadáných a asi 16000 plánovaných. Před vypuknutím druhé světové války bylo na 2300 objektů LO vz. 36 a LO vz. 37, nacházejících se na vnitrozemských obranných liniích uvnitř Protektorátu Čechy a Morava, okupanty zničeno. Po válce bylo přes 2600 objektů na jižní a západní hranici aktivováno.

Síla stěn objektů LO vz. 36 a vz. 37 (v cm):

LO vz. 36	čelní stěna	stropní deska	boční stěny	tylové stěny
	45-75	40-80	25-40	25-40

LO vz. 37	čelní stěna	stropní deska	boční stěny	tylové stěny
odolnost				
nižší („C“)	50	20-50	40 - 50	20-40
normální („N“)	80	60	60	50
zesílená („Z“)	120	100	80	80

Zatímco objekty LO vz. 36 odpovídaly běžnému evropskému standardu kladenému na železobetonové objekty tzv. polního opevnění, objekty LO vz. 37 tyto nároky vysoce překračovaly. V podstatě byly zmenšeninou těžkého objektu. Za jejich duchovního otce je považován přednosta stavebně administrativního oddělení ŘOP plk. stav. Ing. Josef Hubálek (nar. 1886). Kromě omezení vyplývajících z převládajících bočních paleb jim byla zahraničními odborníky vytýkána především finanční nákladnost a technická náročnost.

9) Po mnichovských událostech napsal bývalý zemský vojenský velitel v Brně arm. gen. Eduard Kadlec na adresu Vojenské kanceláře prezidenta republiky rozhořčený dopis, v němž protestoval proti zbabělé kapitulaci. V dopise mimo jiné čteme: „Právě se dozvídám od někoho, kdo mluvil s německým vojenským attachéem plukovníkem Toussaintem. Němci nechápou jaké štěstí jsme hledali na těch nejnepřístupnějších horách, posazující na ně ta nejnákladnější opevnění (sám jsem kroutil hlavou svého času), za to prosím – Němci diví se – měli skutečně jen poměrně slabou linii na línii jejich zamýšleného vpádu Břeclav – Brno.“ VÚA, fond: Vojenská kancelář prezidenta republiky, 769/1938 dův.
 10) *Stehlík, E.*: Organizace výstavby čs. těžkého opevnění ve druhé polovině 30.let. Historie a vojenství 2/1996, s. 113-116.
 11) *Vondrovský, I.*: Vývoj opevňovacího programu Československa v roce 1938. Fortsborník 2, Brno – Náchod 1996, s. 13, obr 1: Předpokládaný stav opevnění Československa po úplném dokončení v 50. letech.
 12) *Ráboň, M., Svoboda, T. et al.*: Československá zeď. Brno: Společnost přátel československého opevnění 1993, s. 66–67; *Stehlík, E.*: Lexikon tvrzí československého opevnění z let 1935–1938, Praha: Fortprint 1992, s. 30–32.
 13) VÚA, fond: velitelství III. sboru (dále VS III), 22527/1938 taj. žen.

14) VÚA, fond: Ministerstvo národní obrany-1946, 60353/1946 taj. hl. št. žen.
 15) MZA, ZÚ v Brně, 26-IX/1936, 28-IX/1936, 34-IX/1936 a 81-IX/1937. V mikulovském okrese bylo původně navrženo 47 překážek (č. 67-113). Později byla navržena výstavba 4 dalších zátarasů (č. 84a, 98a, 109/2 a 112a), sloučení dvou (č. 97 s č. 98) a zrušení 7 (č. 76, 82, 89, 92, 93, 94 a 104) Ze zrušených objektů ležela na území LVA pouze překážka č. 104 (uzávěra z kolejnic). V příhraničním prostoru hodonínského okresu mělo být původně umístěno 21 zátarasů (č. 114-131). Jediná zdejší zrušená překážka č. 127 (uzávěra z kolejnic) plánovaná u mostku přes Dyji na lesní cestě vedoucí k loveckému zámečku na Pohansku byla na teritoriu LVA.
 16) Na základě mírové smlouvy uzavřené dne 10. 9. 1919 mezi mocnostmi Dohody a Rakousko-Uherskem (tzv. saintgermánský mír) byla potvrzena likvidace habsburské monarchie a stanoveny hranice nástupnických států. K Československu bylo na základě tohoto ujednání připojeno Vitorazsko a Valticko. Na Valticko se jednalo o obce Bischofswarth (Hlohovec), Garschönthal (Úvaly), Feldsberg (Valtice), Ober-Themenau (Charvátská Nová Ves) a Unter-Themenau (Poštorná), jež do té doby patřily k okresnímu hejtmánství v Mistelbachu.
 17) Plk. žen. Josef Petřík (1891–1943) pocházel z Dobrušky. Před první světovou válkou absolvoval vyšší průmyslovou školu v Praze a pracoval jako stavitelský asistent. Koncem roku 1914 byl co by jednoroční dobrovolník zajat na ruské frontě. Ihned se přihlásil do České družiny (novodružiník). Za sibiřské anabase velel v hodnosti majora ženijnímu oddílu. Po návratu do vlasti velel nejdříve ženijnímu praporu, pak pluku. Od roku 1934 působil na ZVV v Brně ve funkci zatímního velitele zemského ženijního vojska, později ve funkci velitele ženijního vojska III. sboru. Za branné pohotovosti státu byl nejdříve velitelem ženijního vojska Druhé armády v Olomouci, později Čtvrté armády v Brně. Život položil v boji proti německým okupantům. Po válce byl in memoriam povýšen do hodnosti brigádního generála.
 18) Pplk. žen. Bohumil Bláha (nar. 1889) byl ruský legionář. Do vlasti se vrátil v hodnosti kapitána pěchoty a technických zbraní. Do hodnosti podplukovníka byl povýšen v roce 1936. Po přidělení k ŘOP působil od června 1936 převážně v terénu ve východních Čechách v samostatných funkcích velitele ŽSV V (Náchod), ŽSV VIII (Deštné v Orlických horách), dočasně i zastupujícího velitele ŽSV X (Rokytnice v Orlických horách). Za branné pohotovosti státu zastával funkci přiděleného důstojníka ženijního vojska u Velitelství okrsku Praha (VOP).
 19) MZA, ZÚ v Brně, 46315/1937, 10424/1938, 12666/1938 a 21320/1938. Podle závazných pokynů MNO musely civilní státní úřady podávat orgánům vojenské správy přesné informace o stavbách nových a rekonstrukcích mostů na těchto jihomoravských řekách: Dyji, Jihlavě, Moravě a Oslavě. MZA, tamtéž, PZÚ 561/14 mob. (1936).
 20) VÚA, VS III, 20388/1938 taj. žen.
 21) Div. gen. Antonín Hasal (1893-1960) pocházel z Nové Hutě pod Nižborem. Absolvoval reálku v Rakovníku. Před první světovou válkou působil v Rusku. Ihned po vypuknutí války vstoupil do řad České družiny (starodružiník). Do vlasti se vrátil v hodnosti podplukovníka v čele 2. střeleckého pluku Jiřího z Poděbrad. V roce 1925 absolvoval Vysokou školu válečnou v Praze. V československé armádě zastával řadu velitelských a administrativních funkcí. Od roku 1932 velel v Brně 6. divizi a od roku 1935 III. sboru. V roce 1937 krátce vykonával i funkci zastupujícího zemského velitele. Svým aktivním a důsledným přístupem k řešení komplexu problémů spojených s přípravou obrany jižní Moravy velmi výrazně přispěl i k výstavbě opevnění v tomto prostoru. Za ně-

- mecké okupace byl činný v Obráně národa. V roce 1940 odešel do zahraničního odboje. V londýnském exilu dlouhodobě zastával úřad přednosty Vojenské kanceláře prezidenta republiky. V roce 1944 byl vyslán s vládní delegací do Československa ve funkci velitele osvobozeného území. Na Podkarpatské Rusi se dostal do vážných rozporů s představiteli sovětské moci. V roce 1945 byl jmenován armádním generálem. Po osvobození byl v letech 1945–1946 ministrem dopravy a později (do července 1948) působil opět jako přednosta Vojenské kanceláře prezidenta republiky. Emigroval do USA. Zemřel ve Washingtonu.
- 22) VÚA, VS III, 204821/1938 taj. žen.
- 23) *Sander, R.*: Organizační a dislokační vývoj československé armády v letech 1918-1939. Sborník archivních prací XXXV/1, Praha 1985, s. 35 a 40; *Fetka, J.*: Organizace obrany hranic jižní Moravy ve třicátých letech. Jižní Morava 8, Brno 1972, s. 110–116.
- 24) *Kordiovský, E.*: Jednotky Stráže obrany státu na jižní Moravě. XIV. míkulovské symposium 1984. Boj proti fašismu a okupaci na jižní Moravě, Praha 1985, s. 160–169.
- 25) *Vondrovský, I.*: Výstavba 2. obranného postavení na jižní Moravě v roce 1938. Jižní Morava 29, Brno 1990, s. 191–208
- 26) *John, M.*: Zář 1938, 1, Brno: Bonus A 1997, s. 406–410; *Minařík, P., Šrámek, P.*: Personální průvodce mobilizované čs. branné moci v době vyvrcholení mnichovské krize. Ústřední orgány vojenské správy a vyšší velitelství. Historie a vojenství 3/1997, s. 110–111 a 117.
- 27) *Andrýšek, P. et al.*: Utajené pevnosti. Československé opevnění z let 1936-1938 na jižní Moravě, Brno: Nakladatelství a vydavatelství Spolek přátel československého opevnění Brno 2003, s. 10.
- 28) Jednotlivé typologické varianty unifikované řady objektů LO vz. 37 vznikaly na ŘOP postupně v součinnosti skupiny lehkého opevnění (mj. žen. Jaroslav Veverka) a skupiny projekční (plk. žen. Jan Kučera) ze studijně konstruktivního oddělení, v jehož čele stál brig. gen. Ing. Jan Čermák (nar. 1893). Jakékoliv stavebně technické úpravy či změny v umístění jednotlivých objektů navrhované veliteli vojenských stavebních úsekových dozorů nebo taktickými veliteli museli být prostřednictvím velitelství ženijního vojska sboru postoupeny ke konečnému schválení ŘOP.
- 29) Div. gen., pak arm. gen. Eduard Kadlec (1880–1961) pocházel z Ústí nad Labem. Absolvoval dělostřeleckou kadetku ve Vídni a původní kvalifikací byl důstojníkem pevnostního dělostřelectva c. a k. armády. Později působil v belgických službách jako koloniální úředník. Mobilizace v r. 1914 ho zastihla ve vlasti na dovolené. Zajat byl na ruské frontě po pádu Přemyslu. Vstoupil do československých legií, kde se stal spolubojovníkem a přítelem R. Gajdy. Na Sibiři později velel rumunskému intervenčnímu kontingentu. V době zahájení opevňovacích prací byl zemským vojenským velitelem v Brně a fortifikacím věnoval značnou pozornost. Záhy po jmenování do hodnosti armádního generála byl k 1. 8. 1937 bez skrupulí odeslán do výslužby. Za všeobecné mobilizace nebyl, stejně jako arm. gen. Josef Šnejdárk, aktivován. Po válce byl dále šikanován a perzekuován.
- 30) VÚA, VS III, 2668/1937 taj. žen.
- 31) VÚA, VS III, 4978/1937 taj. žen.
- 32) Ing. Josef Veselý nar. 16. 4. 1909 v Jabloňově okr. Nové Město na Moravě, absolvoval v roce 1935 na ČVŠT v Brně odbor inženýrského stavitelství. Archiv VUT, fond Rektorát ČVŠT – Nationale 1932/1933 a Výkaz absolventů.
- 33) Není bez zajímavosti, že tento muž byl v roce 1947 postaven před Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti a obviněn z podpory nacismu, ze zavinění stráty svobody jiných osob a podávání zpráv vojen-

ského charakteru o své bývalé činnosti zpravodajského důstojníka československé armády. Těchto zločinů se měl údajně dopustit v době německé okupace, kdy působil na Okresním úřadě v Hodoníně. Podle některých tvrzení obžaloby měl prý být dokonce agentem gestapa a nacistické bezpečnostní služby (SD). Pro nedostatek důkazů byl osvobozen. MZA, sig. C 143 – Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti, LS 209/1947.

- 34) VÚA, VS III, 5000/1937 taj. žen.
- 35) VÚA, VS III, 4976/1937 taj. žen.
- 36) VÚA, VS III, 8207/1937 taj. žen.
- 37) VÚA, VS III, 8230/1937 taj. žen.
- 38) Stavební náklady vyúčtované firmou J. Macoun za ubytovací objekt č. 7 (srubová strážnice, typ S-20) činily 29 397,25 Kč a za objekt č. 8 (srubová strážnice, typ S-15) 28 928,15 Kč. VÚA, VS III, 134197/1937. K výstavbě ubytovacích objektů na jižní Moravě viz blíže *Svoboda, T.*: Stavba srubových strážnic a baráků, železobetonových baráků a zděných chat pro mužstvo III. sboru. Fortsborník 3, Brno, Náchod 1997, s. 8–9 a 12–13.
- 39) VÚA, VS III, 14095/1938 taj. žen.
- 40) VÚA, VS III, 22240/1938 taj. žen.
- 41) Ing. Mojmír Pokora nar. 12. 11. 1912 v Brně, absolvoval v roce 1937 na ČVŠT v Brně odbor inženýrského stavitelství. Archiv VUT, fond Rektorát ČVŠT – Nationale 1934/1935 a Výkaz absolventů.
- 42) VÚA, VS III, 22721/1938 taj. žen.
- 43) 11. hraničářský prapor byl jedním z útvarů, jež byly po záboru Rakouska nacistickým Německem přesunuty na jižní Moravu k posílení její obrany. Do nové posádky byl redisolován 22. května 1938 z Nány na Slovensku. Na Moravě měl vytvořit základ pro formování nového pevnostního hraničářského pluku.
- 44) *Andrýšek, P. et al.*: Utajené pevnosti. Československé opevnění z let 1936-1938 na jižní Moravě, Brno: Nakladatelství a vydavatelství Spolek přátel československého opevnění Brno 2003, s. 86.
- 45) *Stehlík, E.*: Lexikon těžkých objektů československého opevnění z let 1935-1938, Praha: Fortprint 2001, s. 273–274.

Síla stěn horního (bojového patra) objektů těžkého opevnění I., II. a III. třídy odolnosti (v cm):

odolnost	čelní stěna	stropní deska	boční stěny	výškové stěny
I.	175	150	100	100
II.	225	200	100	100
III.	275	250	125	125

- 46) VÚA, fond: Zenijní skupinové velitelství XI (neuspořádáno), karton 96, stavební podúsek 3./XI. - Mikulov, složky B1 - celková rekapitulace a E - stavební deník.
- 47) *Likovský, J. – Bauer, Z.*: Opevnění Republiky Československé 1935–1938: Opevněné předmostí Prahy. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Ivo Železný 1998, s. 35–37; *Lášek, R.*: Opevnění z let 1936–1938 v okolí Prahy. Codyprint, Praha 2003, s. 27–30, 35–36, 42–44 a přílohová část (výkresy), s. 40–43, 44–45, 48–50; *Vondrovský, I.*: Netypické objekty československého lehkého opevnění. Varnsdorf: Pevnosti. Architektura militaris, sv. 26, 2005, s. 42 a n. Autor tento objekt řadí spolu s dalšími čtyřmi dvoustrannými pevnostkami do specifické skupiny objektů umístěných v náspech a hrázích. O třech stavbách vybudovaných v rámci I. sboru (Praha) je už zmínka v textu. Čtvrtá

z nich je situována na jižní Moravě u Hevlína (úsek 2-Hrádek, objekt č. 3, A-180 ČZ). Stavba je opatřena vstupní chodbičkou a zapuštěna do terénní vlny (snad hráze bývalého rybníka). Tento objekt je dle mého soudu možno spíše zahrnout do specifík III. sboru. Ve zbývajících pěti případech se jedná o jednostranné objekty umístěné u naspů pozemních komunikací.

48) V odůvodnění cenové přírážky za stavbu pevnostních objektů na Pohansku mimo jiné čteme: „Půda na Pohansku je bahnitá-písčitého nános, který vodou se rozmáčí a odplavuje. Každým rokem stoupá zde voda vyliřím řeky Dyje do výše 1,20 místy až 4,00 m nad terén... Jest tudíž nutno... založit objekt na zemních pilotách 3,50–4,00 m... Taktičtí velitelé požadují vyšší střílny až do 1,00 m, tím se objekt dostává výše nad terén a jest nutno prodloužit stěny, zřizovati patky nebo záhozy vy-stavené stělam, aby byl objekt chráněn proti podstřelu.“ VÚA, VS III, 4976/1937 taj. žen.

Opevňovací práce na území LVA v letech 1936 - 1938

Tab. 1. Uspořádání a taktické úkoly opevnění vybudovaného na území LVA

Charakteristika obranného postavení	Lehké překážky (metrů)	Způsob opevnění a účel lehkých překážek	Těžké překážky (metrů)	Účel těžkých překážek	Taktický úkol
PŘEDPOLÍ	500	2 izolované body odporu LO vz. 36 v blízkosti celnic	–	–	signál SOS pro aktivování obrany v celém opevněném postavení
PŘEDSUNUTÉ POSTAVENÍ NA SMĚRU BŘECLAV (Hlohovec – východní a jižní okraj Bořího lesa – Františkov rybník – Hraniční louky)	13000	souvislá lehká překážka před obrannou čarou opevnění LO vz. 36 o jednom sledu, posílená objekty LO vz. 37, která ve východní části přecházela v linii o dvou sledech	6000	nesouvislá těžká překážka, jež pouze na neohroženějších směrech doplňovala lehkou překážku	Přehrazení útočných směrů: 1) Úvaly – Hlohovec 2) Valtice – Charv. Nová Ves – Břeclav 3) Reintal – Poštorná – Břeclav 4) Bernhardsthal – Poštorná – Břeclav 5) Rabensburg – Poštorná – Břeclav
HLAVNÍ OBRANNÉ POSTAVENÍ NA SMĚRU BŘECLAV (chrámek Tří Grácií – kaple sv. Huberta – Dlouhá seď – Boří les – Hraniční louky)	9000	souvislá lehká překážka před do značné hloubky členěným postavením (až 5 sledů) tvořeným LO vz. 37 doplněným objekty LO vz. 36	–	–	Přímá obrana Břeclavi
HLAVNÍ OBRANNÉ POSTAVENÍ NA SEVERNÍM BŘEHU LEDNICKÝCH RYBNÍKŮ (Mlýnský rybník – Prostřední rybník – Hlohovecký rybník – Nesyt)	5000	souvislá lehká překážka před linií LO vz. 37 o dvou až třech sledech, jež byla doplněna objekty LO vz. 36	1000	přehrazení šíje mezi Nesytem a Hlohoveckým rybníkem, zesílení klíčové obranné pozice vybudované mezi Rybárnou a Hraničním zámečkem	Přehrazení útočných směrů mířících do týlu čs. obrany: 1) Sedlec – Bulhary – Velké Pavlovice 2) Lednice – Podivín – Velké Bílovice, zamezení obchvatu Břeclavi ze severu
HLAVNÍ OBRANNÉ POSTAVENÍ NA DOLNÍM TOKU DYJE (jeho severní část: Pohansko – Lány)	3000	severní část přerušované lehké překážky před linií LO vz. 37 o dvou sledech doplněné objekty LO vz. 36	–	–	Přehrazení útočného směru: Bernhardsthal – Pohansko – Břeclav, zamezení obchvatu Břeclavi z jihu a jihovýchodu

Tab. 2. Přehrazování komunikací (1936-1937)

Územní vymezení	Počet objektů/ z toho v LVA	Datum zadání	Investor	Vrchní stavební dohled	Kontrolní stavební dohled	Stavební dozor místní	Stavební firma
Pohraniční oblast polit. okresu Mikulov	46/23	podzim 1936	OÚ v Mikulově, obce a soukromí majitelé pozemků	ZÚ v Brně - IX. skup. (stavby silniční) a ZVV - VZŽV Brno	tech. kom. OÚ (Ing. J. Jekerle)	okresní cestmístři (J. Kaděra a A. Šimáček)	F. Kowalski, Mikulov
Pohraniční oblast polit. okresu Hodonín	20/13	podzim 1936	OÚ v Hodoníně, obce a soukromí majitelé pozemků	ZÚ v Brně - IX. skup. (stavby silniční) a ZVV - VZŽV Brno	tech. kom. OÚ (Ing. L. Říha)	okresní cestmistr (J. Anderle)	F. Šemora, Podivín

Tab. 3. Přehled zátarasů na komunikacích (1936-1937)

Způsob zatarasění	Počet zátarasů	Umístění
Železná závara s ochrannými zídками a výhybnými zídками	3	okresní silnice
Železná závara s ochrannými zídками	13	okresní silnice, polní a lesní cesty
3-řadá uzávěra ze zabetonovaných kolejnic	5	polní cesty
Příkop obehnaný ostnatým drátem	15	polní a lesní cesty, lesní průseky
Celkem	36	okresní silnice: 7, polní cesty: 12, lesní cesty: 11, lesní průseky: 6

Tab. 4. Výstavba LO vz. 36 (1936)

Označení stavebního úseku	Počet objektů/ z toho v LVA	Datum zadání	Investor	Vrchní stavební dohled	Vojenský stavební dozor	Stavební firma
Mikulov	41/2	léto 1936	MNO, HŠ-ŘOP Praha (ředitel OP div. gen. K. Husárek)	ZVV - VZŽV (plk. žen. J. Petřík)	SSD I - Mikulov (pplk. pěch. J. Los)	Hrbata a Smékal, Prostějov
Břeclav	46/34	léto 1936	MNO, HŠ-ŘOP Praha (ředitel OP div. gen. K. Husárek)	ZVV - VZŽV (plk. žen. J. Petřík)	SSD I - Mikulov (pplk. pěch. J. Los)	J. Macoun, Břeclav (33 objektů) Hrbata a Smékal, Prostějov (13 objektů)

Tab. 5. Výstavba LO vz. 37 (1937-1938)

Označení stavebního úseku	Počet objektů/ z toho v LVA	Datum zadání	Investor	Vrchní stavební dohled	Vojenský stavební dozor	Stavební firma
6 - Mikulov	68/40	14.4.1937	MNO HŠ-ŘOP Praha (ředitel OP div. gen. K. Husárek)	VS III.-VŽV Brno (plk. žen. J. Petřík) prostřednictvím SSD I Mikulov (pplk. pěch. J. Los)	ppor. děl. Ing. J. Veselý, pak por. žen. J. Syrovátka	Hrbata a Smékal, Prostějov
8 - Břeclav	96/62	14.4.1937	MNO HŠ-ŘOP Praha (ředitel OP div. gen. K. Husárek)	VS III.-VŽV Brno (plk. žen. J. Petřík) prostřednictvím SSD I Mikulov (pplk. pěch. J. Los)	por. žen. L. Matoušek	S. Neděla, Brno
10 - Prátsbrun (dnes Březí)	21/4	16.3.1938	MNO HŠ-ŘOP Praha (ředitel OP div. gen. K. Husárek)	VS III.-VŽV Brno (plk. žen. J. Petřík) prostřednictvím SSD I Mikulov (pplk. pěch. J. Los)	por. pěch. F. Welek	Hrbata a Smékal, Prostějov

Tab. 6. Výstavba ubytovacích objektů (1937)

Číslo stavby	Typové označení objektu	Datum zadání	Investor	Vojenský stavební dozor	Stavební firma
7	S-15	31.8.1937	MNO HŠ-ŘOP Praha	Stavební dozor vykonávalo VŽV VS III Brno prostřednictvím SSD I Mikulov	J. Macoun, Břeclav
8	S-20	31.8.1937	MNO HŠ-ŘOP Praha	Stavební dozor vykonávalo VŽV VS III Brno prostřednictvím SSD I Mikulov	J. Macoun, Břeclav

Tab. 7. Výstavba překážek (1938)

Označení stavebního úseku	Celková délka (km) / z toho v LVA	Datum zadání	Investor	Vrchní stavební dohled	Kontrolní stavební dozor	Vojenský stavební dozor	Stavební firma
14 - Valtice (PP, lehké)	43/30,5	21.6.1938	MNO HŠ-ŘOP Praha (ředitel OP div. gen. K. Husárek)	ŽSV XI. Hrušovany n. Jev. (pplk. žen. B. Bláha), VS III. - VŽV Brno (plk. žen. J. Petřík)	SSD I Mikulov (pplk. pěch. J. Los)	ppor. děl. Ing. M. Pokora	B. Oulehla, Dukovany
14a - Valtice (PT, těžké)	11/7	26.8.1938	MNO HŠ-ŘOP Praha (ředitel OP div. gen. K. Husárek)	ŽSV XI. Hrušovany n. Jev. (pplk. žen. B. Bláha), VS III. - VŽV Brno (plk. žen. J. Petřík)	SSD I Mikulov (pplk. pěch. J. Los)	špkt. pěch. J. Laubendorf	S. Neděla, Brno

Tab. 8. Výstavba těžkého opevnění (1938)

Označení stavebního podúseku	Počet zadanych (plánovaných) objektů / z toho v LVA	Datum zadání	Investor	Vrchní stavební dohled	Kontrolní stavební dohled	Vojenský stavební dozor		Stavební firma
						Velitel podúseku	Vojenský stavbyvedoucí	
3./XI. - Mikulov	13(17)/6(10)	18.5.1938	MNO HŠ-ŘOP Praha (ředitel OP div. gen. K. Husárek)	ŘOP	ŽSV XI. Hrušovany n. Jev. (pplk. žen. B. Bláha)	kpt. žen. M. Jeništa	npor. stav. Ing. V. Stránský	Hráský a Jenč, Ml. Boleslav

Současný stav opevnění v prostoru LVA Přehled objektů LO vz. 36 (tab. 9a – c)

Tab. 9 a. LO vz. 36 ve stavebním úseku Mikulov

Pořad. číslo	Číslo objektu (evidenční ZVV)	Typ	Katastrální území	Lokalizace	Poznámka
1	131	2 střílnový	Sedlec	v zahradě	z části zasypán
2	132	2 střílnový	Sedlec	na poli	zarostlý

Tab. 9 b. LO vz. 36 ve stavebním úseku Břeclav

Pořad. číslo	Číslo objektu (evidenční ZVV)	Typ	Katastrální území	Lokalizace	Poznámka
3	133	2 střílnový	Sedlec	u cesty	zarostlý
4	134	2 střílnový	Sedlec	na poli	zarostlý
5	135	2 střílnový	Hlohovec	u cesty	
6	136	2 střílnový	Valtice	na poli	
7	137	2 střílnový	Valtice	ve vinici	
8	138	2 střílnový	Sedlec	na poli u cesty	
9	139	2 střílnový	Valtice	na kraji lesa	smetiště
10	140	2 střílnový	Valtice	v lese	
11	141	2 střílnový	Valtice	u pískovny	
12	142	2 střílnový	Valtice	u cesty	
13	143	2 střílnový	Valtice	u silnice	
14	144	2 střílnový	Valtice		nenalezen, zanikl zřejmě zcela beze stop
15	145	2 střílnový	Lednice	u rybníka	
16	146	2 střílnový	Hlohovec	v lesíku	vchod téměř zasypán
17	147	2 střílnový	Lednice	u hráze	
18	148	2 střílnový	Lednice	u hráze u trati	
19	149	2 střílnový	Charv. N. Ves	v lese u strže	
20	150	2 střílnový	Charv. N. Ves	v zahrádce	
21	151	2 střílnový	Charv. N. Ves	na poli	
22	152	3 střílnový	Charv. N. Ves	na poli	
23	153	2 střílnový	Charv. N. Ves	na poli	
24	154	2 střílnový	Charv. N. Ves	na kraji obce	
25	155	2 střílnový	Poštorná	v lese	převrácený
26	163	2 střílnový	Poštorná	u mostu	
27	164	2 střílnový	Břeclav	na kraji lesíku	inundační šachta
28	165	2 střílnový	Poštorná	u cesty	
29	166	2 střílnový	Poštorná	na louce	
30	167	2 střílnový	Poštorná	ve větroslamu	
31	168	2 střílnový	Poštorná	u trati	inundační šachta
32	169	2 střílnový	Poštorná	u cesty	inundační šachta
33	170	2 střílnový	Břeclav	v lese	
34	171	2 střílnový	Břeclav	na kraji lesa	poškozený, inundační šachta
35	172	2 střílnový	Břeclav	u cesty	inundační šachta
36	173	2 střílnový	Břeclav	na břehu Dyje?	nenalezen, zanikl zřejmě zcela beze stop, inundační šachta ?

Tab. 9 c. Současný stav LO vz. 36

Typ objektu	Stavební úsek		Celkem	Stupeň zachovalosti		
	Mikulov	Břeclav		▲	▲▲	△
3 střílnový (C)	–	1	1	1	–	–
2 střílnový (A, B, D, E)	2	33	35	32	1	2
Celkem	2	34	36	33	1	2

Přehled objektů LO vz. 37 (tab. 10 a – f)

Tab. 10 a. LO vz. 37 ve stavebním úseku 6 – Mikulov

Pořad. číslo	Číslo objektu (stavební)	Typ a odolnost	Katastrální území	Lokalizace	Poznámka
1	28	A-140 N	Sedlec	na poli	zarostlý
2	29	A-120 N	Sedlec	na poli	zarostlý
3	31	A-160 ČZ	Sedlec	na poli	zesílena čelní stěna, zarostlý
4	32	A-160 N	Sedlec	u rybníka	zarostlý
5	33	A-180 N	Sedlec	v zemědělském areálu	poškozen
6	34	A-120 N	Sedlec	mezi vinicemi	
7	35	A-140 N	Sedlec	u cesty	
8	36	C2	Sedlec	na poli	zarostlý
9	37	A-120 ČZ	Sedlec	ve vinici	
10	38	D2 N	Sedlec	na poli	zesílen strop a pravá stěna
11	39	B2-90 ČZ	Sedlec	na poli	zesílena čelní stěna (atypicky), strop a levá stěna, poničena levá strana
12	40	B2-80 N	Sedlec	u větroslamu	starší způsob umístění periskopové roury u čelní střílny
13	41	A-140 N	Sedlec	ve větroslamu	zához týlu
14	42	A-140 N	Sedlec	na poli	
15	43	C2 ČZ	Sedlec	na poli	zesílena boční stěna
16	44	A-160 Z	Sedlec	na hrázi	
17	45	A-160 N	Sedlec	na poli	
18	46	A-160 (N)	Lednice	Hraniční zámeček	zvláštní úprava
19	47	C2	Lednice	na kraji pole	
20	48	A-120 N	Lednice	u cesty	zához týlu
21	49	A-140 N	Lednice	na poli	zához týlu
22	50	D2 N	Lednice	na poli	zához týlu
23	51	A-120 ČZ	Lednice	na poli	zesílena čelní stěna a strop, zához týlu
24	52	A-160 ČZ	Lednice	mezi cestami	zesílena čelní stěna a strop
25	53	A-120 ČZ	Lednice	ve vinici	zesílena čelní stěna a strop, zához týlu;
26	54	A-180 N	Lednice	na kraji pole	zához týlu
27	55	A-140 Z	Lednice	ve vinici	značně poškozen
28	56	A-120 ČZ	Lednice	ve větroslamu	zesílena čelní stěna a strop, obě kasematy odstřeleny
29	57	A-120 ČZ	Lednice	na poli	zesílena čelní stěna a pravá kasemata, obě kasematy poničeny
30	58	A-120 Z	Lednice	na poli	obě kasematy odstřeleny
31	59	B1-80 N	Lednice	v sadu	
32	60	B1-90 N	Lednice	v sadu	

33	61	A-140 N	Lednice	u rybníka	
34	62	A-120 N	Charv. N. Ves	v lese	zcela zničen, jen jáma s kusy betonu a zbytek záhozu
35	63	A-180 N	Charv. N. Ves	v lese	zcela zničen, jen málo znatelná jáma s kousky betonu a jámy dveří
36	64	A-140 N	Hlohovec	v lesíku	
37	65	A-140 N	Valtice	v remízku	
38	66	A-140 ČZ	Valtice	v lese	zesílena levá kasemata
39	67	A-120 Z	Valtice	na poli	
40	68	A-160 ČZ	Valtice	u cesty	zesílena čelní stěna a levá kasemata, obě střílny vyoseny

Tab. 10 b. LO vz. 37 ve stavením úseku 8 – Břeclav, část 8a – Poštorná

Pořad. číslo	Číslo objektu (stavební)	Typ a odolnost	Katastrální území	Lokalizace	Poznámka
41	2*	A-180 N	Charv. N. Ves	u tratí	levá kasemata odstřelena
42	3*	A-120 N	Charv. N. Ves	v lese	úplně rozbitý, zachován vchodový segment, téměř celý zahrnut,
43	4*	A-140 N	Charv. N. Ves	v lese u cesty	úplně rozbitý, zachován zdi do výšky střílen
44	5*	A-160 ČZ	Charv. N. Ves	na poli	obě kasematy odstřeleny
45	6*	A-120 N	Charv. N. Ves	v lese	úplně rozbitý, zachován vchodový segment, částečně zasypán
46	7*	A-180 N	Charv. N. Ves	na pasece	zcela zničen, jen hromada kusů betonu
47	8*	A-120 N	Charv. N. Ves	ve křoví	obě kasematy odstřeleny
48	9*	A-140 N	Charv. N. Ves	v zahrádkách	poškozen, vytrhány kovové části, uvnitř smetiště
49	10*	A-140 N	Charv. N. Ves	v bývalé vinici	obě kasematy odstřeleny
50	11*	A-120 Z	Charv. N. Ves		nenalezen, zcela zničen, lokalizován na základě údajů dřívějších průzkumů
51	12*	B2-80 N	Charv. N. Ves	v lese u cesty	vytrženy kovové části kromě čelní střílny
52	13*	C1	Charv. N. Ves	na kraji lesa	zarostlý
53	14*	B2-80 N	Lednice	u rybníku	zához týlu
54	1	B2-80 N	Poštorná	nad srázem	vchod zazděn
55	2	A-140 N	Poštorná	nad tratí	
56	3	A-140 N	Poštorná	na vyvýšenině	
57	4	A-140 N	Poštorná	v lesní školce	
58	5	A-140 N	Poštorná	v lese	
59	6	A-140 N	Poštorná	na poli	poničen vytržením střílen a kovových prvků
60	7	A-140 N	Poštorná	v lese u silnice	poničen vytržením střílen a kovových prvků
61	8	A-140 N	Poštorná	v lesíku	
62	9	A-180 N	Poštorná	v průseku	poničen vytržením střílen a kovových prvků
63	10	A-180 N	Poštorná		nenalezen, pravděpodobně zcela zničen
64	11	B1-80 N	Poštorná	u zahrádek	
65	12	A-120 ČZ	Poštorná	v lese u cesty	nezesílena týlová stěna
66	13	A-160 ČZ	Poštorná	u bývalých kasáren PS	zesílena čelní stěna
67	14	A-120 N	Poštorná	v lese	úplně rozbitý, zachován zdi do výšky střílen
68	17	A-160 N	Poštorná	v lese u cesty	úplně rozbitý, zachován zdi do výšky střílen
69	18	A-140 N	Poštorná	v mlázi	úplně rozbitý, zachován zdi do výšky střílen
70	19	A-160 N	Poštorná	v lese	úplně rozbitý, zachován zdi do výšky střílen
71	20	A-140 N	Poštorná	na kraji lesa	úplně rozbitý, zachován zdi do výšky střílen
72	21	B1-100N	?		nenalezen, pravděpodobně zcela zničen

73	22	A-160 N	Charv. N. Ves	v lese u křižovatky cest	úplně rozbitý, zachován zdi do výšky střílen
74	24	E N	Charv. N. Ves	v lese u silnice	
75	25	B2-80 N	Charv. N. Ves	v lese nad cestou	úplně rozbitý, zachován zdi do výšky střílen
76	26	A-140 N	Charv. N. Ves	v lese	úplně rozbitý, zachován zdi do výšky střílen
77	27	A-120 N	Charv. N. Ves	v lese na pasece u cesty	úplně rozbitý, zachován zdi do výšky střílen
78	28	A-120 N	Charv. N. Ves	v lese u cesty	úplně rozbitý, zachován vchodový segment a zbytky zdi
79	29	A-140 N	Charv. N. Ves	v lese u cesty	úplně rozbitý, zachován zdi do výšky střílen
80	30	A-140 N	Charv. N. Ves	v lese u cesty	úplně rozbitý, zachována čelní stěna a vchodový segment

Tab. 10 c. LO vz. 37 ve stavením úseku 8 – Břeclav, část 8b – Pohansko

Pořad. číslo	Číslo objektu stavební	Typ a odolnost	Katastrální území	Lokalizace	Poznámka
81	1*	A-120 N	Lanžhot	v cípu lesa	poničena levá strana, inundační šachta
82	2*	A-120 Z	Břeclav	u slepého ramene Dyje	poničena levá strana
83	3*	A-160 N	Břeclav	v lese	
84	4*	A-120 N	Lanžhot	u cesty	
85	5*	A-140 N	Břeclav	na kraji lesa	
86	6*	A-180 N	Břeclav	na louce	zatopen, inundační šachta
87	7*	A-120 ČZ	Břeclav	na louce	zesílena čelní stěna, zatopen, inundační šachta ?
88	8*	A-120 N	Břeclav	v bývalých kasárnách PS	
89	9*	A-120 N	Břeclav	v lese	inundační šachta
90	10*	D2 N	Břeclav	na kraji lesa	zatopen, inundační šachta
91	11*	A-120 N	Břeclav	v lese u cesty	zanesen bahnem inundační šachta
92	12*	A-140 N	Břeclav	v lese u hráze	
93	13*	A-140 N	Břeclav	u cesty	
94	14*	A-140 N	Břeclav	na kraji lesa	zničen, zachován rozhozené stěny
95	15*	A-140 N	Břeclav	u cesty	lomený vpravo
96	16*	A-120 N	Břeclav	u cesty	inundační šachta
97	17*	A-120 N	Břeclav	na kraji lesa u kanálu	
98	18*	A-120 N	Břeclav	na louce za plotem	inundační šachta
99	19*	A-160 N	Břeclav	v lese za plotem	inundační šachta
100	21*	A-120 N	Břeclav	na hrázi	nakloněn, inundační šachta
101	22*	A-140 ČZ	Břeclav	na břehu Dyje?	nenalezen, zničen pravděpodobně při regulaci Dyje, inundační šachta ?
102	23*	D2 N	Břeclav	u železničního mostu	vchod zasypán, inundační šachta ?

Tab. 10 d. LO vz. 37 ve stavením úseku 10 – Prátlisbrun (dnes Břeží)

Pořad. číslo	Číslo objektu (stavební)	Typ a odolnost	Katastrální území	Lokalizace	Poznámka
103	18	A-160 N	Poštorná	v lese?	nenalezen, zřejmě zcela zničen, evidenční č. ŘOP 4180
104	19	A-120 N	Poštorná	v lese?	nenalezen, zřejmě zcela zničen, evidenční č. ŘOP 4181
105	20	A-160 N	Poštorná	v lese	evidenční č. ŘOP 4182
106	21	A-160 N	Poštorná	v lese	evidenční č. ŘOP 4183

Tab. 10 e. Současný stav LO vz. 37 podle typů objektů

Typ objektu	Stavební úsek				Celkem	Stupeň zachovalosti				
	6 – Mikulov (část)	8 – Břeclav (část)		10 – Prátlisbrunn (část)		●	◐	◑	◒	○
		8a – Poštorná	8b – Pohansko (část)							
A-120	11	8	11	1	31	16	7	5	1	2
A-140	10	14	6	-	30	17	5	7	-	1
A-160	7	5	2	3	17	12	1	3	-	1
A-180	3	4	1	-	8	2	3	-	2	1
B1-80	1	1	-	-	2	2	-	-	-	-
B1-90	1	1	-	-	2	2	-	-	-	-
B1-100	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1
B2-80	1	4	-	-	5	3	1	1	-	-
B2-90	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-
C1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-
C2	3	-	-	-	3	3	-	-	-	-
D2	2	-	2	-	4	4	-	-	-	-
E	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-
Celkem	40	40	22	4	106	63	18	16	3	6

Tab. 10 f. Současný stav LO vz. 37 podle odolnosti

Odolnost objektu	Stavební úsek				Celkem	Stupeň zachovalosti				
	6 – Mikulov (část)	8 – Břeclav (část)		10 – Prátlisbrunn (část)		●	◐	◑	◒	○
		8a – Poštorná	8b – Pohansko (část)							
Zesílené (Z)	4	2	1	-	7	2	4	-	-	1
Částečně zesílené (ČZ)	11*	3	2	-	16	11	4	-	-	1
Normální (N)	23	34	19	4	80	47	10	16	3	4
„C“ (S) (zeslábené)	2	1	-	-	3	3	-	-	-	-
Celkem	40	40	22	4	106	63	18	16	3	6

* sem zahrnut i objekt stav. č. 43 C2

Tab. 11 Přehled objektů těžkého opevnění ve stavebním podúseku 3./XI. – Mikulov

Pořad. číslo	Číslo objektu a krycí název	Typ a odolnost	Katastrální území	Lokalizace	Poznámka
1	MJ-S 36„Stavidlo“	SPSOD, II	Hlohovec	u Rybárny na východním břehu Nesytu	pozůstatky zemních prací nenalezeny
2	MJ-S 36a„Lednice“	IMS, III	Lednice	ve volném terénu jihovýchodně od Lednice	plánován
3	MJ-S 37a„Výběžek“	SPSOD, I	Hlohovec	v lese	ke stavbě nezadán
4	MJ-S 37b„Kaple“	SPSOD, I	Charv. N. Ves	v lese	ke stavbě nezadán
5	MJ-S 37„Bor“	SPSOD, II	Valtice	v lese	pozůstatky zemních prací nenalezeny
6	MJ-S 38„Hájenka“	SPSOD, II	Poštorná	v lese	pozůstatky zemních prací nenalezeny
7	MJ-S 39„Trať“	SPSOD, II	Poštorná	v lese	pozůstatky zemních prací nenalezeny
8	MJ-S 40„Průsek“	SPSOD, II	Poštorná	v lese	pozůstatky zemních prací nenalezeny
9	MJ-S 40a„Břeclav“	IMS, III	Poštorná	v lese	plánován
10	MJ-S 41„Přejezd“	SPSOD, II	Poštorná	v prostoru Německé louky jižně od Poštorné	zemní práce nebyly zahájeny

Tab. 12 Přehled ubytovacích objektů

Pořad. číslo	Číslo objektu	Typ	Katastrální území	Lokalizace	Poznámka
1	7	S-15	Poštorná	u železniční trati	jen zbytky betonových základů
2	8	S-20	Břeclav	u zámečku na Pohansku	jen zbytky betonových základů

Přehled zvláštních zařízení na komunikacích (tab. 13 a – b)

Tab. 13 a. Zvláštní zařízení na komunikacích v okrese Mikulov

Pořad. číslo	Číslo objektu	Typ	Katastrální území	Lokalizace	Poznámka
1	95	závora s výhybními zídkami	Valtice	okresní silnice	3 výhybné zídky, objekt zanikl
2	96	příkop	Valtice	lesní cesta	objekt zanikl
3	97	příkop	Valtice	lesní cesta	objekt zanikl
4	98a	příkop	Valtice	lesní cesta	viožen dodatečně, objekt zanikl
5	99	příkop	Valtice	lesní cesta	objekt zanikl
6	100	závora	Valtice	polní cesta	objekt zanikl
7	101	příkop	Valtice	polní cesta	objekt zanikl
8	102	kolejnice	Valtice	polní cesta	objekt zanikl
9	103	závora	Valtice	polní cesta	objekt zanikl
10	105	kolejnice	Valtice	polní cesta	objekt zanikl
11	106	kolejnice	Valtice	polní cesta	objekt zanikl
12	107	kolejnice	Valtice	polní cesta	objekt zanikl
13	108/1	závora s výhybními zídkami	Valtice	okresní silnice	4 výhybné zídky (4. zřízena dodatečně), objekt zanikl

14	108/2	závora s výhybnými zídkami	Valtice	okresní silnice	3 výhybné zídky, objekt zanikl
15	109/1	závora	Valtice	okresní silnice	objekt zanikl
16	109/2	kolejnice	Valtice	polní cesta	vložen dodatečně, objekt zanikl
17	110/1	příkop	Valtice	lesní průsek	objekt zanikl
18	110/2	příkop	Valtice	lesní průsek	objekt zanikl
19	111	příkop	Valtice	lesní průsek	objekt zanikl
20	112/1	příkop	Valtice	lesní průsek	objekt zanikl
21	112/2	příkop	Valtice	lesní průsek	objekt zanikl
22	112a	příkop	Valtice	lesní průsek	vložen dodatečně, objekt zanikl
23	113	závora	Valtice	okresní silnice	objekt zanikl

Tab. 13 b. Zvláštní zařízení na komunikacích v okrese Hodonín

Pořad. číslo	Číslo objektu	Typ	Katastrální území	Lokalizace	Poznámka
24	114	závora	Poštorná	polní cesta	objekt zanikl
25	115	závora	Poštorná	polní cesta	objekt zanikl
26	116	závora	Poštorná	okresní silnice	objekt zanikl
27	117	příkop	Poštorná	lesní cesta	objekt zanikl
28	118	příkop	Poštorná	lesní cesta	objekt zanikl
29	119	závora	Poštorná	lesní cesta	objekt zanikl
30	120	příkop	Poštorná	lesní cesta	objekt zanikl
31	121	příkop	Poštorná	lesní cesta	objekt zanikl
32	123	závora	Poštorná	lesní cesta	objekt zanikl
33	124	závora	Poštorná	polní cesta	objekt zanikl
34	125	závora	Poštorná	okresní silnice	objekt zanikl
35	126	závora	Břeclav	lesní cesta	objekt zanikl
36	128	závora	Břeclav	polní cesta	objekt zanikl

Legenda k tabulkám 9c, 10e, 10f

LOV VZ 36   LOV VZ 37

- ▲   ●   zachovalé
- ▲   ◐   poškozené
- ◑   téměř zničený
- ◒   zničené
- △   ○   nenalezené

Prameny:

Archiv Vysokého učení technického v Brně (VUT); fond ČVŠT Moravský zemský archiv v Brně; fondy B40 – Zemský úřad v Brně, C143 – Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti. Státní okresní archiv v Hodoníně; fond Okresní úřad v Hodoníně – prezidiální spisy. Vojenský historický archiv v Praze; fondy Hlavní štáb – 1. oddělení, Hlavní štáb – 3. oddělení, Ministerstvo národní obrany – 1946, Velitelství III. sboru, Vojenská kancelář prezidenta republiky, Ženíjní skupinové velitelství XI. Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad Dobruška; letecké snímky z roku 1938. Zemský archiv v Opavě, pracoviště v Olomouci; fond Krajský soud Olomouc. Generální mapa ČSR. Vojenský zeměpisný ústav v Praze. Měřítko 1:200 000. Listy Brno (34°49'), Přerov a Hodonín (35°49'). Spezial-Karte der Markgrafschaft Mähren und des Herzogthums Schlesien. Blatt 18: Umgebungen von Gaya und Göding. [Měřítko: 1:150 000, vydavatel neuveden.] Speciální mapa ČSR. Vojenský zeměpisný ústav v Praze. Měřítko 1:75 000. Listy Mikulov (4457), Hodonín (4458), Valtice (4557), Lanžhot (4558). Speciální mapa ČSR, topografická sekce původního vyměřování. Vojenský zeměpisný ústav v Praze. Měřítko 1:25 000. Topografická sekce 4458/3.

Literatura:

Album reprezentantů všech oborů veřejného života československého. Praha 1927. Andryšek, P. et al.: *Utajené pevnosti. Československého opevnění z let 1936–1938 na jižní Moravě*. Brno 2003. Aron, L. et al.: *Československé opevnění 1935–1938*. Náchod 1991. Fetka, J.: *Organizace obrany hranic jižní Moravy ve třicátých letech*. In: Jižní Morava 8/1972. Fic, T. – Fic, V.: *Předválečná československá opevnění na jižní Moravě*. In: Lidé a země 9/1998. Fic, T. – Kachlík, B. – Ráboň, M. – Svoboda, T.: *Opevnění z let 1935–1938 v lužních lesích na soutoku řeky Dyje a Moravy*. In: Lužní les v Dyjsko-moravské nivě. Břeclav 2004. Fic, V.: *Československá čtvrtá armáda za mobilizace a mnichovské krize*. In: Páral, B.: *Plukovník generálního štábu Alois Páral (7.4.1892–17.6.1978)*. Paměti, Brno 2002. Fic, V.: *Československé opevnění z let 1936–1938 na území Lednice*. In: Městečko Lednice. Lednice 2004. Fic, V.: *Objekty těžkého opevnění na jižní Moravě*. Technické muzeum v Brně, Brno 2001.

Fic, V. – Fic, T.: *Československá opevnění z let 1936–1938 v Lednicko-valtickém areálu*. In: Zahrada-park-krajina 6/2005. Fidler, J.: *Generálové legionáři*. Brno 1999. Geršic, M.: *Státní a zemská hranice na Valticku a v oblasti Moravsko-dyjského trojúhelníku*. In: Lužní les v Dyjsko-moravské nivě. Břeclav 2004. Holub, O.: *A věže mlčí...* Praha 1973. Holub, O.: *Stůj! Finanční stráž!* Praha 1987. Holub, O.: *Zrazené pevnosti*. Praha 1982. John, M.: *Září 1938, 1–2*. Brno 1997. Klimeš, L.: *Plukovník Josef Hubálek v dopisech a vzpomínkách*. In: Fortsborník 7/III/2004. Kordiovský, E.: *Jednotky Stráže obrany státu na jižní Moravě*. In: Sborník XIV. mikulovské sympozium 1984 – Boj proti fašismu na jižní Moravě. Praha 1985. Lášek, R.: *Opevnění z let 1936–1938 v okolí Prahy*. Praha 2003. Likovský, J. – Bauer, Z.: *Opevnění Republiky Československé 1935–1938. Opevněné předmostí Prahy*. Praha 1998. Minařík, P. – Srámek, P.: *Personální průvodce mobilizované čs. branné moci v době vyvrcholení mnichovské krize*. In: Historie a vojenství 5/1997. Nesvadba, F.: *K problematice bojovnosti československé armády a obranyschopnosti ČSR v roce 1938*. In: Studie k československým vojenským dějinám 9/1980. Nesvadba, F.: *Proč nezahřměla děla*. Praha 1986. Ráboň, M. et al.: *Československá zeď*. Brno 1993. Sander, R.: *Organizační a dislokační vývoj československé armády v letech 1918–1939*. In: Sborník archivních prací 1/1985. Srb, M.: *Příspěvek k organizaci výstavby stálého opevnění na přelomu z let 1934 a 1935*. In: Historie a vojenství 1/2001. Stehlík, E. et al.: *Lexikon těžkých objektů československého opevnění z let 1935–1938*. Praha 2001. Stehlík, E.: *Lexikon tvrzí československého opevnění z let 1935–1938*. Praha 1992. Stehlík, E.: *Mírová organizace československé branné moci 22. září 1938*. In: Historie a vojenství 3/1997. Stehlík, E.: *Organizace výstavby čs. těžkého opevnění ve druhé polovině 30. let*. In: Historie a vojenství 2/1996. Svoboda, T.: *Stavba srubových strážnic, železobetonových baráků a zděných chat pro mužstvo u III. sboru*. In: Fortsborník 3/1997. Srámek, P.: *Generál Karel Husárek*. In: Fortsborník 7/2000. Vondrovský, I.: *Netypické objekty československého lehkého opevnění*. Varnsdorf 2005. Vondrovský, I.: *Výstavba 2. obranného postavení na jižní Moravě v roce 1938*. In: Jižní Morava 29/1990. Vondrovský, I.: *Vývoj opevňovacího programu Československa v roce 1938*. In: Fortsborník 2/1996.

Seznam zkratk:

arm. gen.	armádní generál	PZÚ	prezídium zemského úřadu
brig. gen.	brigádní generál	ŘOP	Ředitelství opevňovacích prací
c. a k.	císařský a královský	S	zeslabený objekt (objekt LO vz. 37, též odolnost „C“)
čs.	československý	SD	Sicherheitsdienst der SS (Bezpečnostní služba říšského vůdce SS, od roku 1936 oficiálně Nachrichten- und Abwehrdienst des Deutschen Reichs – Zpravodajská a bezpečnostní služba Německé říše).
ČVŠT	Česká vysoká škola technická v Brně	SdFK	Sudetendeutsche Frei Korps (Sudetoněmecká legie)
ČZ	částečně zesílený (objekt LO vz. 37)	SdP	Sudetendeutsche Partei (Sudetoněmecká strana)
děl.	dělostřelectvo	SOS	Stráž obrany státu
div. gen.	divizní generál	S-15, S-20	srubová strážnice pro 15 (20) mužů
HŠ	Hlavní štáb	SPSOD I	samostatný pěchotní srub oboustranný dvoukřídlý I. třídy odolnosti
IMS	izolovaný minometný srub	SPSOD II	samostatný pěchotní srub oboustranný dvoukřídlý II. třídy odolnosti
kpt.	kapitán	SS	Schutzstaffeln (ochranné oddíly – elitní ozbrojená složka NSDAP)
Li-H-S	Liberec-uzávěra Chrastava-srub	SSD	skupinový stavební dozor
LO.	lehké opevnění	stav.	stavební služba
MJ-S	Morava jih-srub (objekt těžkého opevnění)	škpt.	štabní kapitán
mjr.	major	tech. kom	technický komisař
MNO	Ministerstvo národní obrany	TO	těžké opevnění
MZA	Moravský zemský archiv	VS III	velitelství III. sboru
N	normální (objekt LO vz. 37)	VÚA	Vojenský ústřední archiv
N-S	Náchod-srub (objekt těžkého opevnění)	vz.	vzor
NSDAP	National sozialistische deutsche Arbeiterpartei (Německá Nacionálně-socialistická dělnická strana)	VŽŽV	velitelství zemského ženijního vojska
npor.	náporučík	VŽV	velitelství ženijního vojska
OP	opevňovací práce	Z	zesílený (objekt LO vz. 37)
OP-S	Opava-srub (objekt těžkého opevnění)	ZÚ	Zemský úřad
OÚ	Okresní úřad	ZVV	Zemské vojenské velitelství
plk.	plukovník	žen.	ženijní vojsko
por.	poručík	ŽSV	ženijní skupinové velitelství
PP	protipěchotní		
ppor.	podporučík		
pplk.	podplukovník		
PS	Pohraniční stráž		
pěch.	pěchota		
PT	protitankové (překážky)		